

FERBER KATALIN

Egy nemzeti jövedelem- és vagyonszámítás 1921-ből

Az itt közölt, eddigi ismereteim szerint a legrészletesebb kézirat, illetve végleges formátumú számítási anyag a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában és az Országos Levéltár pénzügyminisztériumi iratanyagában található meg. A Statisztikai Hivatal könyvtárában őrzött példány kézirat, részletes számításokat is tartalmazó fogalmazvány, s ennek tisztázott példánya került a levéltárba, feltehetőleg Szabóky Lajos kérésére.¹

A kézirat közlésére nem is annyira a számítások megbízhatósága, mint inkább az ad okot, hogy erről az időszakról (tekintettel az inflációra, illetve a hiányos statisztikai adatszolgáltatásra) legfeljebb becslésszintű számítások készültek, azok is többnyire már az 1924. évi stabilizáció után. (Elegendő itt megemlíteni a korszak legjobb, és a mai kutatás számára is leginkább hasznosítható Varga–Matolcsy-féle nemzeti jövedelemszámítást, mely egyáltalán nem foglalkozott az inflációs periódussal.)

Kétségtelen az is, hogy a számítások több hibát is tartalmaznak, az egyes ágazatoknak a nemzeti jövedelem-termelésen belül elfoglalt súlya, vagyis a nemzetgazdaság ágazati struktúrája erősen torz.²

Úgy vélem, hogy ennek ellenére tanulságos végigkísérnünk azt a módszert, mellyel a húszas években a statisztikusok kiszámították a nemzetgazdaság két legfontosabb mutatóját, a nemzeti jövedelmet és a nemzeti vagyont.

A számítás az úgynevezett Fellner-módszerrel készült. Ennek legfontosabb jellemzője (eltérően a már említett Varga–Matolcsy-féle módszertől), hogy szemlélete „materiális”, vagyis nem veszi figyelembe a nem anyagi ágazatok hozzájárulását a nemzeti jövedelemhez. (Pl. a kulturális és egyéb jellegű szolgáltatásokét.) E számítások kiegészítik eddigi ismereteinket, hiszen mind ez idáig nem rendelkezünk olyan számításokkal, melyek akár megközelítőleg is kapcsolatot teremtettek volna az 1913-ban és a stabilizáció után készült számítások között, illetve ha léteznek is az említett időpontokra ilyenek, akkor merőben más módszerrel készítették őket, így reális összehasonlításra csak nagyon durva becslésekkel van mód.³

¹ A kézirat számítás VB 665. szám alatt található meg a KSH Központi Könyvtárában. A tisztázott példányt I. Szabóky Alajos államtitkár irataiban: Magyar Országos Levéltár Pénzügyminisztérium K 284. 6 cs. VII. 8. tétel-1–6 szám.

² Ezt a Pénzügyminisztérium utólagos számításával kapcsolatban Tormay Béla államtitkár is megállapította. Itt köszönöm meg Katus László értékes segítségét, mellyel a kézirat anyagot kiegészítette.

³ Gyakorlatilag ez minden eddig a korszakra készített számításra jellemző, még a korszerűbbekre is. L. ezek közül például *Alexander Eckstein*: National Income and Capital Formation in Hungary 1900–1950. Income and Wealth V. kötet. Bowes and Bowes, London. 1959.

1925-ben visszamenőleg korrigálták az 1921. évre vonatkozó számításokat, s a Magyar Országos Levéltár pénzügyminisztériumi anyagában található az a két táblázat is, melyet a következőkben közlök. Ez, úgy vélem, segítséget ad annak megállapításához, milyen *arányváltozások* következtek be részben a háborút megelőző időszakhoz, részben az inflációs periódushoz képest.⁴

A Pénzügyminisztérium utólagos számítása

I.
Magyarország nemzeti jövedelmének alakulása
(millió aranykorona)

	1913	%	1921	%	1925	%
I:						
Földművelés, állatteny.	1625	54,15	1420	64,9	1916	59,89
Egyéb	147	4,88	193	8,83	162	5,07
I: összesen	1772	59,03	1613	73,73	2078	64,96
II:						
Bányászat, kohászat	68	2,2	122	5,59	135	4,22
III:						
<i>Ipar</i>						
Gyárilpar	646	21,52	227	10,37	498	15,57
Kézműipar	176	5,86	62	2,82	136	4,25
III: összesen	822	27,38	289	13,19	634	19,82
IV:						
Keresk. szállítás						
Kereskedelem	129	4,32	45	2,08	100	3,13
Szállítás	171	5,68	42	1,91	216	6,75
IV: összesen	300	10,0	87	3,99	316	9,88
V:						
Követelés a külfölddel szemben	40	1,33	77	3,50	36	1,12
Bruttó nemzeti jövedelem	3002	100	2188	100	3199	100
Tartozások	342	11,38	180	8,21	40	1,25
Nettó nemzeti jövedelem	2660	88,62	2008	91,79	3159	98,75

⁴ Érdekes lenne az itt közzétett számításokat most már modern módszerekkel korrigálva ismét megállapítani a nemzeti jövedelem és nemzeti vagyon nagyságát 1921-re.

II

Magyarország nemzeti vagyona
(millió aranykorona)

	1912	1921	1925
Földbirtok	7 236	6 897	7 751
Bányák- és kohók	916	767	781
Épületek	4 534	947	1 718
Közlekedési eszközök	2 125	2 013	2 013
Ingó javak	4 684	4 479	4 914
Külföldi követelések	113	1,6	1,6
Összesen	19 607	15 105	17 180
Tartozások a külföldnek	4 133	3 110	3 110
Tiszta nemzeti vagyon	15 474	11 995	14 070

Kéziratos számítás 1921-ből

I.

A megmaradó Magyarország nemzeti jövedelme az 1921. évben

A megmaradt Magyarország nemzeti jövedelmét a háború előtti időre nézve 2,7 milliárd koronában állapítottuk meg.

A mostani nemzeti jövedelem megállapításánál ugyanazt a módszert követtük, melynek alapján a volt Magyarbirodalom nemzeti jövedelme állapított meg, s az értéket abban az összegben törekedtünk megállapítani, amelyet a nemzeti jövedelmük az 1921. év végi koronaértékben képviselt.

*1. Az őstermelés hozadéka**a) Mezőgazdasági termelés (: földművelés és állattenyésztés.):*

Nemzeti jövedelmünknek legjelentékenyebb részét jelenleg is a mezőgazdaság szolgáltatja.

A megmaradó Magyarországon 3 912 414 hektár bevetett szántóföldön és 1 271 164 hektár természetes kaszálón, összesen tehát 5 183 578 hektár területen a hivatalos statisztikai adatok szerint az 1921. évi mezőgazdasági termelés mennyisége és értéke a következőképpen alakult:

Termény neve	Vetésterület hektárookban	Termés q-ban	Ár 1921. dec. 31-én	Kiszámított érték
<i>Kenyértermények:</i>				
Búza	1 091 276	12 815 209	2 310	29 603 132 790
Rozs (kétszeres is)	554 535	5 612 398	1 515	8 502 782 970
Tönköly	134	1 068	1 615	1 724 820
Összesen :	1 645 945	18 428 675		38 107 640 580
<i>Egyéb gabonaneműek</i>				
Árpa	480 411	4 483 356	1 730	7 756 205 880
Zab	326 380	2 923 332	1 465	4 282 681 380
Köles	38 453	408 072	1 500	612 108 000
Tatárka	2 791	76 777	1 100	84 454 700
Összesen :	848 035	7 891 537		12 735 449 960
<i>Hüvelyesek</i>				
Borsó	8 767	95 517	1 800	171 930 600
Bab	13 268	632 529	1 700	1 075 299 300
Lencse	3 248	21 717	2 850	61 893 450
Összesen :	25 283	749 763		1 309 123 350
<i>Kapás növények</i>				
Tengeri	816 398	6 894 455	1 965	13 547 594 075
Burgonya	276 446	12 408 357	815	10 112 810 955
Tök	10 869	8 408 664	296	2 488 964 544
Dinnye	17 467	2 847 148	913	2 599 446 124
Cukorrépa	41 296	5 109 848	bev. ár 140	715 378 720
Takarmányrépa	111 169	29 117 616	200	5 823 523 200
Tarlórépa	8 809	1 036 492	416	431 180 672
Seprócirokmag	3 578	123 397	1 300	160 416 100
Összesen :	1 286 032	65 945 977		35 879 314 390
<i>Kereskedelmi növények</i>				
Repce	3 711	27 503	2 750	75 633 250
Komló	255	1 582	35 000	55 370 000
Dohány	20 664	249 080	1 949	485 456 920
Kendermag		44 904	4 400	197 577 600
Kenderfonál	11 766	105 209	4 720	496 586 480
Lenmag		17 560	3 400	59 704 000
Lenfonál	3 629	32 775	6 911	226 508 025
Mák	9 061	58 191	9 700	564 452 700
Összesen :	49 086	536 804		2 161 288 975

Termény neve	Vetésterület hektárookban	Termés q-ban	Ár 1921. decz. 31-én	Kiszámított érték
<i>Takarmánymagvak</i>				
Bükköny	18 640	161 371	3 250	524 455 750
Lóhere	12 124	20 472	14 950	306 056 400
Lucerna	9 569	21 123	12 700	268 262 100
Baltacim	3 105	14 679	4 200	61 651 800
Mohar	4 060	29 938	1 500	44 907 000
Összesen :	47 498	247 583		1 205 333 050
<i>Szálás takarmány</i>				
Csalamádé	78 272	24 636 552	113	2 783 930 376
Bükköny	155 136	4 839 933	950	4 597 936 350
Lóhere	141 434	4 882 689	925	4 516 487 325
Lucerna	145 190	7 044 941	925	6 516 570 425
Széna és sarju	692 514	21 564 887	720	15 526 718 640
Baltacim	27 669	867 929	925	802 834 325
Mohar	30 949	958 805	950	910 864 750
Összesen :	1 271 164	64 795 736		35 655 342 191
<i>Szalma és szár</i>	—	71 013 394	320	22 724 286 080
<i>Zöldségfélék</i>				
Fejeskáposzta	10 535	2 545 045	1 750	4 453 828 750
Összesen :				154 231 607 326

A vetésterületi adatok és a terméseredmények a legfontosabb terményeinknél — a búzánál, rozsnál, árpánál, zabnál, tengerinél, burgonyánál és cukorrépánál — az 1921. évre vonatkoznak, míg a többi terménynél az 1921. évi előzetes eredmények hiányában kénytelenek voltunk az 1920. évi adatokat felhasználni. Az értékadatok azonban az 1921. december végi árak alapján számítottak, s csak néhány oly nem jelentős terménynél (pl. tök, dinnye:), amelyek ez időben forgalomba nem kerülnek, vétettek fel a termelés idejében érvényben levő árak.

Az őstermelés másik fontos főágának, az *állattenyésztésnek hozadéka* a trágya-termelésen kívül a tej, hús, gyapjútermelés eredményeiből áll.

A *tejtermelés* megállapításának alapját a fejőstehenek száma és tejszolgáltatási képessége teszi. A megmaradó Magyarország tehénállománya 1920. évben 850 384 drb. volt. A fejőstehenek tejtermelési képessége 1 156 522 200 literben vehető fel, az egyes tehénfajták tejtermelését, valamint a tehénfajták megoszlását úgy vettük fel, mint az az 1913. évi nemzeti jövedelem kiszámításánál történt. Az 1911. évi állatszámllási adatok szerint azonban a teheneknek csak 66,24%-a, vagyis 563 294 drb. borjadzott meg, s miután fejősteheneknek csak ezeket a teheneket számíthatjuk, a tejtermelési képességet is ilyen arányban kell leszámítani. Ez alapon a megmaradó Magyarországon levő teheneknek tejtermelési képessége 766 080 305 liter, amely mennyiség a tehéntejtermelésként

vehető fel. A tehéntej mellett számbaveendő a juhtej termelése is. Az anyajuhok számát 256 184 darabban állapítottuk meg akként, hogy az 1920. évi juhállományból olyan hányadot vettünk, mint amilyen hányad 1911-ben esett a szoptató juhokra az összes juhokból. Az anyajuhok évi átlagos tejtermelését 40 literben számítva, a juhtermelés 10 247 360 litert tesz. A tehén- és juhtejtermelés összesen tehát 776 327 665 liter. A tejnek literenkinti ára 1921. december 31-én a termelés helyén 8 korona volt, úgy hogy az összes tejtermelés értéke 6 210 621 320 korona.

A másik nagy jelentőségű része az állattenyésztésnek a *hústermelés*. A hústermelés mennyiségét újabb adatok hiányában az 1911. évről rendelkezésre álló vágatások alapján számítottuk ki. Módosítást eszközöltünk azonban oly irányban, hogy a levágott állatok átlagos súlyát darabonként 10%-kal redukáltuk, mert a rosszabb takarmány és kevesebb abrakolás folytán az állatok átlagsúlya legalább 10%-kal csökkent. A hústermelés értékének kiszámításánál a 10% levonása után alapul elfogadtuk az 1911–13. évi külkereskedelmi forgalmi átlagértékeket, s ezeket állatfajonként annyi százalékkal emeltük, mint ahány százalékkal emelkedett az állatoknak súly szerinti ára 1911-ről 1921. december 31-ig. A hústermelés értékét ez alapon számítva, a következő eredményt kapjuk: (lásd következő oldalon.)

A *gyapjútermelést* a szakkörök az 1920. évben 44 100 q-ban állapították meg. A forgalomba kerülő gyapjúminőségek aránya és azok értéke a következő volt:

Legfinomabb merinó	5,6% érték q-ként	18 462 K
A A A	10,0% érték q-ként	17 231 K
A A	33,6% érték q-ként	16 615 K
A	45,6% érték q-ként	15 077 K
B. C. D. E	5,2% érték q-ként	9 962 K

Az átlagos érték tehát 15 648 korona volt métermázsánként, úgy hogy a gyapjútermelés hozadéka 690 076 800 koronát tesz.

Az *állati trágya* mennyiségének megállapítását az elfogyasztott takarmány alapján eszközöltük. Az 1895. évi mezőgazdasági felvétel szerint 179 175 252 métermázsa takarmány után a trágyatermelés 414 583 000 métermázsa volt, vagyis az elfogyasztott takarmánynak 231,38%-át tette. Ez arányszámot alkalmazva az 1920. évben termelt 150 779 725 métermázsa takarmányra, a trágyatermelés mennyisége 348 874 126 métermázsa. A trágya értéke métermázsánként 1911-ben 1,50 K-ra becsültetett. A jelenlegi érték forgalmi érték hiányában leghelyesebben akként állapítható meg, ha oly arányban emeljük a trágya értékét, mint amily arányban emelkedett 1912-től 1921-ig a termelési helyeken a szalma és takarmány átlagértéke. Az emelkedés 8,912%-ot tesz, úgy hogy a trágyának métermázsánkénti értéke 133 68 K. A trágyatermelés értékeként tehát ekként 46 637 164 koronát nyernénk. Az elfogyasztott szalastakarmány mellett állatjaink tartására fordítatik azonban majdnem egész zabtermésünk is. Az 1921. évi zabtermésből levonva a vetőmagot és a fennmaradó résznek 90,95%-át számítva a mezőgazdasági állatállomány fogyasztására, a 2 246 106 métermázsa zab értékének megfelelő összeget, vagyis 3 290 454 290 koronát még a trágya előállítási értékéhez hozzá kell számítani. Így az évi trágyatermelés értéke gyanánt összesen 49 928 028 454 koronát nyerünk.

Az állattenyésztésnek az említett jövedelmén kívül még figyelembe kell venni a méhészeti termelésnek, selyem- és baromfitenyésztésnek jövedelmét is. A *méhészeti ter-*

	A levágott állatok száma	Darabonkinti átlagsúly	Összes súly q-ban	Átlagérték 1911–13-ban darabonkint 10%-kal csökkentve	Emelkedés 1911-ről 1921-re %-ban	Érték darabonkint 1921-ben K	Összes érték koronákban
<i>Szarvasmarha:</i>							
Bika	16 797	427,0	71 723	483,00	4 015	19 368	325 324 296
Ökör	80 684	389,0	313 861	520,50	4 170	21 705	1 751 246 220
Tehén	141 986	313,0	444 416	391,97	3 947	15 471	2 196 665 406
Bivaly	2 621	346,0	9 069	265,50	3 226	8 565	22 448 865
Növ. marha	58 194	154,0	89 619	316,35	3 063	9 690	563 899 860
Borjú	260 764	82,0	213 826	66,91	5 273	3 528	919 975 392
Összesen:	561 046		1 142 514				5 779 560 039
Sertés	801 066	45,7	366 087	125,10	4 194	5 247	4 203 193 302
Malac ¹	745 987	7,6	56 695	13,50	4 194	566	422 228 642
Juh	330 858	25,5	84 369	26,82	7 625	2 045	676 604 610
Bárány	104 175	6,8	7 084	10,16	7 625	775	80 735 625
Kecske és gida	3 412	21,0	717	17,56	7 625	1 339	4 568 688
Ló (vágásra)	12 012	342,0	41 081	108,00	1 105	1 193	14 330 316
Összes évi hústermelés:			1 698 547				11 181 221 202

¹ A sertések arányában.

melés a megmaradó Magyarországon 1913-ban 1 149 757 koronát tett, mely összegből 1 043 157 korona a mézre, 106 600 korona pedig a viaszra esett. Ez összegeket olyan arányban emelve, amint a méznek és viasznak az ára 1913-ról 1921-re külkereskedelmi forgalmunk kivitelében emelkedett, vagyis a méznél 110 koronáról 12 000 koronára, a viasznál 352,11 koronáról 20 000 koronára, előbbinek értékeként 112 808 429, utóbbinak értékeként 6 054 880 koronát kapunk. Méhészeti termelésünk értéke összesen tehát 119 863 309 korona. Az 1921. évi *selyemtenyésztésünk* eredménye, hogy 307 385 kg. gubó váltatott be. A kilogrammonkénti beváltási ár 70,14 K volt, s így selyemtenyésztésünknek jövedelme 21 594 611 K. A baromfitenyésztésnél a megmaradó Magyarországnak az 1911–1913 évek átlagában jövedelme a következő volt.

tojástermelés értéke	29 531 544 K
hústermelés értéke	27 854 703 K
tolltermelés értéke	8 444 297 K
összesen:	<u>65 830 544 K</u>

Újabb adatok hiányában a baromfitenyésztés jövedelmét akként állapítottuk meg, hogy az 1911–13 évek átlagos jövedelmét oly arányban emeltük, mint a felsorolt termékek egységára emelkedett külkereskedelmi forgalmunk kiviteli értékeinél, vagyis a tojásnál 12,761, a szárnyasnál 5,540, a tollnál 4,971%-kal. E százalékos emelkedésnek megfelelőleg a baromfitenyésztés hozadéka 1921-ben volt:

tojástermelésből	4 063 835 770 K
hústermelésből	1 598 859 952 K
tolltermelésből	419 766 004 K
összesen:	<u>6 082 461 726 K</u>

Állattenyésztésünknek nyers hozadéka tehát a következő képen alakul:

a) tej	6 210 621 320 K
b) hús, bőr és zsír	11 181 221 202 K
c) gyapjú	690 076 800 K
d) trágya	49 928 038 454 K
e) méhészeti termelés	119 863 309 K
f) selyemtenyésztés	21 594 611 K
g) baromfitenyésztés	<u>6 082 461 726 K</u>
összesen:	74 233 877 422 K

A földművelés és az állattenyésztés nyers hozadéka tehát 228 465 487 748 korona; ez összegből levonandók azok a költségek, amelyek a vetőmagra, a mezőgazdasági gépek és eszközök kopási hányadára, a trágya és állati munkaerőre és az elfogyasztott takarmányra esnek. A *vetőmagszükséglet* mennyisége bevetett területek nagysága és a katasztális holdankint vagy hektáronként szükséges vetőmag alapján állapítottatott meg. A szükséges vetőmag értékének megállapításánál ugyanazon egységértékeket vettük alapul, mint

amelyek a termés értékének kiszámításánál használtattak s csak azoknál a terményeknél, melyeknek vetőmagjai a termés kiszámításánál nem szerepeltek, vettük fel a vetőmag értékét az 1921. december 21-én érvényben lévő beszerzési árak alapján. A vetőmag-szükséglet az alanti részletes számítás szerint a következő:

	A bevetett terület kat. holdakban vagy hektárakban	A vetőmag szükséglet q	Az összes vetőmag szük- séglet q-ban	Egység érték q-kint koronákban	A vetőmag értéke koronákban
k. holdankint					
Búza	1 896 339	1 q	1 896 339	2 310	4.380 543 090
Rozs (kétsze- res is)	963 630	1 q	963 630	1 515	1.459 899 450
Árpa	834 823	0,90	751 341	1 730	1.299 819 930
Zab	567 159	0,80	453 727	1 465	664 710 055
Tengeri	1 418 676	0,15	212 801	1 965	418 153 965
Burgonya	480 387	8 q	3 843 096	815	3.132 123 240
hektáronkint					
Köles	38 453	0,4099	19 223	1 500	28 834 500
Tatárka	2 791	0,8289	2 313	1 100	2 544 300
Tönköly	134	0,6672	89	1 615	143 735
Borsó	8 767	1,216	10 661	1 800	19 189 800
Bab	13 268	1,2368	16 410	1 700	27 897 000
Lencse	3 248	1,3410	4 356	2 850	12 414 600
Dinnye	17 467	0,11	1 921	60 000	115 260 000
Tök	10 869	0,11	1 196	14 000	16 744 000
Cukorrépa	41 296	0,175	7 227	6 500	46 975 500
Takarmányrépa	119 978	0,14	15 797	4 600	72 666 200
Seprőcirok	3 578	0,14	501	1 700	851 700
Repce	3 711	0,8232	3 055	2 750	8 401 250
Komló	255	0,68	173	35 000	6 055 000
Dohány	20 664	0,00075	15	200 000	3 000 000
Kender	11 766	1,14	13 413	4 400	59 017 200
Len	3 629	0,807	2 929	3 400	9 958 600
Mák	9 061	0,348	3 153	9 700	30 584 100
Bükköny	173 776	2,0496	356 171	3 250	1.157 555 750
Lóhere	153 558	0,15	23 024	14 950	344 208 800
Lucerna	154 759	0,22	34 047	12 700	432 396 900
Baltacim	30 774	1,40	43 084	4 200	180 952 800
Mohar	35 009	0,35	12 253	1 500	18 379 500
Csalamádé	78 272	1,5633	122 363	1 965	240 443 295
Káposzta	10 535	0,04	421	140 000	58 940 000
Összesen			8 814 729		14.248 664 260

A gépek és eszközök kopási hányada címén az 1913. évi nemzeti jövedelemnél a megmaradó Magyarországra 18 341 505 korona számítottatott. Ezt az összeget a mezőgazdasági gépeknél beállott értékelkedésének megfelelően akként változtattuk meg, hogy oly százalékkal emeltük a mezőgazdasági gépek kopására számítandó értékvesztéset, mint amilyen hányaddal emelkedett a mezőgazdasági gépek átlagos behozatali értéke

külkereskedelmi forgalmunkban 1913-tól az 1921. évig. A behozott mezőgazdasági gépek átlagos értéke 1913-ban 76,22 korona, az 1921. évben pedig 7000 koronát tett, ez emelkedés tehát 9,183 94%, úgy hogy a mezőgazdasági termelésnél levonandó összeg a mezőgazdasági gépek kopása címén 1 684 472 814 korona.

Trágya és állati munkaerő címén 49 928 038 454 koronát kell levonásba hozni, vagyis azt az összeget, melyet az állattenyésztés nyers hozadékánál trágya és állati munkaerő hozadéka gyanánt felvettünk. Az állatok által termelt trágya ugyanis a mezőgazdasági termelés fokozására fordíttatik egészében, s így termelési értéke tulajdonképpen bennfoglaltatik abban az összegben, amit a földművelésnél jövedelemként számba vettünk. Végül kétszeres számbavétel elkerülése céljából le kell vonni a *mezőgazdasági állatállomány által elfogyasztott takarmányt*. A földművelésnél a takarmány értékét ugyanis jövedelemként már felvettük, és az állattenyésztésnél felhasznált takarmány az állattenyésztés hozadékában is mint jövedelem jelentkezik. A mezőgazdasági állatállomány majdnem egész takarmánytermelésünket elfogyasztja és csak azt a hányadot kell figyelmen kívül hagyni, amely hányadot nem a mezőgazdaság szolgálatában álló állatállomány (: szállítási vállalatoknál és iparvállalatoknál, kereskedelmi vállalatoknál és más intézményeknél lévő lovak takarmányszükséglete:) szükségel. Az 1913. évi nemzeti jövedelmünk becslésében a nem mezőgazdasági szolgálatban álló állatállomány takarmányszükséglete az 1913. évben egész Magyarországra nézve 209 514 000 koronában van felvéve. Ez összeg az egész ország takarmánytermelésének 10,17%-át tette. Ha tehát ezzel a százalékkal csökkentjük az 1921 évi takarmánytermésünk értékét, akkor megkapjuk az alantiek szerint mezőgazdasági állatállományunk takarmányfogyasztásának értékét. A részletes számítás a következő:

Szálas takarmány termelési értéke	35 655 342 191 K
Takarmányrépa termelési értéke	5 823 523 200 K
Szalma és szár termelési értéke	22 724 286 080 K
Zab termelési értéke	4 282 681 380 K
Összes takarmány termelési értéke	68 485 832 851 K
Ebből a nem mezőgazdaságban használt állatok által elfogyasztott takarmány címén levonva 10,17%	6 965 009 199 K
A mezőgazdasági szolgálatban álló állatállomány takarmányszükségletének értéke	61 520 823 652 K
A mezőgazdaságnak nyers hozadéka:	228 465 484 748 K
ebből levonandó termelési költségként	
a) vetőmagra	14 248 664 260 K
b) mezőgazdasági gépek és eszközök kopása fejében	1 684 472 814 K
c) trágya és állati munkaerőre	49 928 038 454 K
d) elfogyasztott takarmány fejében	61 520 823 652 K
Levonandó összes termelési költség:	127 381 999 180 K
A mezőgazdaság tiszta hozadéka	101 083 485 568 K

b) Szőlő- és bortermelés

Az 1921. évi előzetes eredmények szerint 206 985 hektár szőlőterületre 3 515 870 hektoliter volt musttermelésünk. A termelés értékének kiszámítására más adatok hiányában a bornak az 1921. évi külkereskedelmi forgalmunknál a kivitelre felvett 2500 korona egységértéket alkalmazva, bortermelésünk értéke 8 789 675 000 korona. A gyümölcs gyanánt értékesített szőlőtermés mennyiségét nem ismerve azt akként számítottuk ki, hogy az egész Magyarbirodalomnak az 1913. évi gyümölcs gyanánt termelt 86 950 q szőlőből oly arányt vettünk fel amint amilyen hányadot a megmaradó Magyarországnak szőlőterülete az egész Magyarország szőlőterületéből tett, vagyis 55,77%-ot. Ez arányszámként a termelt csemegeaszőlő 48 492 q-t tesz, melynek értékéül az 1921. évi külkereskedelmi forgalmunkban a kivitel 3500 koronás egységérték alapján 169 772 000 koronát vettünk fel. A szőlő- és bortermelés értéke tehát összesen 8 959 397 000 korona.

c) Gyümölcsstermelés és konyhakertészet

Gyümölcsstermelésünk értéke a rendelkezésre álló adatok szerint a megmaradó Magyarország 1913. évi nemzeti jövedelmében összesen 35 529 367 koronával volt felvéve. A termelésre vonatkozólag újabb adatok hiányában, feltételezve azt, hogy gyümölcsstermelésünk mennyisége és egyes gyümölcsfajok minőségében változás alig állott be, a gyümölcsstermelés értékének gyümölcsfajok szerinti megoszlására ugyanazon hányadokat vettük fel. Ezeket az értékeket olyan százalékos arányban emeltük, mint amilyen hányaddal emelkedett az 1913-ról 1921. évre külkereskedelmi forgalmunk kivitelében az egyes gyümölcsfajok egységértéke. Gyümölcsstermelésünk értéke ez alapon a következő volt:

	A termelés értéke 1911–1913 évek átlagában	Egységérték K-ban 1913-ban	Egységérték K-ban 1921-ben	Emelke- dés %-ban	Az 1921. évre kiszámított érték K-ban
Cseresznye	5 105 506	37,28	3 250	8 718	445 098 013
Meggy	3 048 376	37,28	3 250	8 718	265 757 419
Kajszibarack	10 288 806	59,89	3 000	5 009	515 366 293
Őszibarack	1 843 447	38,08	2 400	6 303	116 192 464
Szilva	5 093 587	17,50	1 000	5 714	291 047 561
Kőgyümölcs összesen:	25 379 722	27,32	–	–	1 633 461 750
Alma, birsalma	4 298 659	21	3 000	14 286	614 106 425
Körte	1 751 461	21,52	3 000	13 941	244 171 178
Maggyümölcs összesen:	6 050 120	21,13	–	–	858 277 603

	A termelés értéke 1911–1913 évek átlagában	Egységérték K-ban 1913-ban	Egységérték K-ban 1921-ben	Emelke- dés %-ban	Az 1921. évre kiszámított érték K-ban
Dió	3 082 292	76,78	5 300	6 903	212 770 617
Gesztenye	44 817	34,33	2 500	7 282	3 263 574
Mandula	972 416	262	10 000	3 817	37 117 119
Héjgyümölcs összesen:	4 099 525	84,48	–	–	253 151 310
Összesen:	35 529 367	–	–	–	2 744 890 663

Konyhakertészetre nézve közelebbi adatok hiányában szintén abból az értékből indultunk ki, amit termelés címén a megmaradó Magyarországnál 1913. évben vettünk fel. A felvett 3 981 157 koronát olyan arányban emeltük, mint a főzelékfélék átlagos egységértéke 1913-ról 1921-re külkereskedelmi forgalmunk kiviteli értékében emelkedett. Kivitelünk főzelékfélékben 1913-ban 642 556 métermázsát tett 5 962 707 korona értékben, úgyhogy átlagos értéke métermázsánként 9,28 korona. Az 1921. évben a kivitt 148 349 q főzelék után 191 878 000 koronát kaptunk, úgyhogy az átlagos érték 1 293 42 korona. Az átlagérték növekedés tehát 13 938%-nak felel meg; ennyivel emelve az 1913. évi konyhakertészeti hozadékot az 1921. évre konyhakertészeti termelés értéke gyanánt 554 893 663 koronát vehettünk fel.

Gyümölcs és konyhakertészeti termelésünk értéke tehát összesen 3 299 784 326 koronát tesz.

d) Erdészet

A megmaradó Magyarország erdei területéről az 1913-ban kitermeltetett:

tölgyfa	12 272 342 K értékű
bükk és más lombfa	3 627 616 K értékű
fenyőfa	702 006 K értékű
Összesen:	16 601 964 K értékű

Újabb adatok hiányában a termelés értékét oly alapon állapítottuk meg, hogy a fenti termelési értéket oly százalékkal emeltük, ahány százalékkal 1913-ról 1921. évre külkereskedelmi forgalmunknál a behozatalban a tűzifa és nyersfa átlagos egység értéke emelkedett. Az 1913. évi behozatali átlagérték 2,51 K, az 1921. évi átlagérték pedig 155 K volt, úgy hogy a 6,175%-os arány figyelembevételével erdészeti termelésünk értékéül 1 025 171 277 koronát vettünk fel.

e) Vadászat és halászat

A megmaradó Magyarország területén a vadászatból befolyt jövedelem 1913-ban 2 684 540 koronát tett, s ez összegből a lőtt szőrmes vadra 1 757 127 korona, szárnyas vadra 847 384 korona, eleven vadra 80 029 korona jutott. Újabb adat hiányában az értéket olyan hányaddal emeltük, mint amilyen hányaddal a vadnak kiviteli értéke külkereskedelmi forgalmunkban 1913-ról 1921-re emelkedett. Ez emelkedés volt a lőtt szőrmes vadnál 80,97-ről 4000-re, a lőtt szárnyas vadnál 200-ról 6000 koronára. Az emelkedés tehát a szőrmes vadnál 4950, a szárnyas vadnál 3000%-nak felel meg. Az eleven vadnál, minthogy kivitel 1921-ben nem volt, a lőtt szőrmes vadra megállapított emelkedést fogadtuk el. Az arányszámok figyelembevételével a vadászatból befolyó jövedelem 116 177 027 koronát tesz. A halászatból a megmaradó Magyarország területén 1912-ban a hozadék 1 698 250 koronát tett. A friss halnak kiviteli értéke külkereskedelmi forgalmunkban 1913-ban 59 korona, 1921-ben 12 000 korona volt. Ez emelkedés 20 339%-nak felel meg és ennyivel emelve a halászatnak 1913. évi hozadékát 1921. évi jövedelem gyanánt 345 407 068 koronát kapunk.

A vadászat és halászat együttes hozadéka 461 584 095 korona.

f) Bánya- és kohótermelés

A banya- és kohótermelés értéke az 1911–13-évek átlagában a Magyarbirodalomban 171 254 000 koronát tett. A termelési költséget az említett években 19,96%-kal állapítottuk meg, minthogy azonban a bányafának és más üzemi anyagnak az ára lényegesen emelkedett, a termelési költség gyanánt 1921. évre 25%-ot kellett felvenni. A termelési költséget, 42 813 500 koronát fenti összegből levonva a Magyarbirodalomnak a bányatermelésből való hozadéka 128 440 500 koronát tenne. Minthogy az 1915. évi termelésből – a sótermelés nélkül – a megmaradó Magyarországra 49,76% esett, a megmaradó Magyarország bányatermelés hozadéka 63 911 993 koronát tenne. Hogy ez a hozadék ma milyen értéknek felel meg, azt leghelyesebben akként állapíthatjuk meg, ha ezt olyan arányban emeljük, mint amily arányban emelkedett a szénnek az ára. A szén árának áremelkedését az egész bányahozadéknak kiszámításánál alapul elfogadhatjuk, mert a mai Magyarország bányatermelése csekély vasérctermelésen kívül egészen széntermelésből áll. A szénnek az ára 1913. évben a termelés helyén 1,10 koronát tett, 1921-ben pedig 150 koronát q-kint. A szén árának emelkedése tehát 13 636%-ot tesz, és ez arányt alkalmazva a fenti 63 911 993 koronára bányatermelésünk mai hozadéka gyanánt 8 715 038 365 koronát kapunk.

Az őstermelés összes tiszta hozadéka tehát a megmaradó Magyarországon 123,5 milliárd koronát tesz és ez az összeg az egyes hozadékforrások szerint a következőképpen oszlik meg:

földművelés és állattenyésztés	101 083 485 568 K	81,82%
szőlő- és bortermelés	8 959 397 000 K	7,25%
gyümölcsstermelés és konyhakertészet	3 299 784 326 K	2,67%
erdészet	1 025 171 277 K	0,83%
vadászat és halászat	461 584 095 K	0,37%
bánya- és kohótermelés	8 715 039 365 K	7,06%
összesen:	123 544 461 631 K	100,00%

2. Az ipari termelés hozadéka

a) Gyáripari termelés

A rendelkezésre álló adatok alapján a megmaradt Magyarországnak 1921. évi gyáripari termelése 53 446 420 000 koronát tett. A gyáripari termelés megoszlása az iparágak szerint a következő volt:

I. Vasgyártás és vasfeldolgozó ipar	4 660 500 000 K
II. Fémgyártás és fémfeldolgozó ipar	9 621 800 000 K
III. Gép- és elektrotechnikai ipar	8 231 000 000 K
IV. Kő-, agyag- és üvegipar	1 742 200 000 K
V. Fa- és csontipar	2 000 000 000 K
VI. Bőr- és bőrfeldolgozó ipar	3 701 200 000 K
VII. Fonó- és szövőipar	5 927 700 000 K
VIII. Papirosgyártási és nyomdaipar	2 768 000 000 K
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	10 334 660 000 K
X. Vegyszeripar	4 459 420 000 K
összesen:	53 446 420 000 K

Az itt felvett termelési értékben bennfoglaltatik a felhasznált nyersanyagok és tüzelőanyagok értéke is. A nemzeti jövedelem szempontjából tehát úgy a felhasznált nyersanyagokat, mint tüzelőanyagokat, végül pedig a gépek kopási hányadát levonásba kell hozni. A felhasznált nyersanyagoknak értékét 1921. évre vonatkozólag nem állott módunkban újonnan megállapítani, s éppen ezért oly százalékban vontuk le a felhasznált nyersanyagok értékét, mint amilyen százalékban a megmaradó Magyarországra nézve egész ipari termelésénél részletes számítások alapján az 1911–13-évek átlagában megállapítottuk. A megmaradó Magyarország ipari termelése az 1915. évben 1 631 465 505 koronát tett, s a felhasznált nyersanyagok pedig ugyanekkor 866 064 536 koronát tettek. Így tehát megállapítható, hogy az ipari termelésből a felhasznált anyagokra 53,08% esik. A tüzelőanyagoknál az 1911–13-évek átlagában kimerítően pontos számítások alapján átlagosan minden egyezer korona termelési érték után 56 koronát számítva, a felhasznált tüzelőanyagokra összesen 91 362 068 koronát vettünk számításba. Ez összegnek a tüzelőanyag áremelkedésének megfelelőleg felemelt összegét azonban a mai megcsökkent ipari termelés mellett nem lehet felvenni, mert kétségtelen, hogy a termelés csökkenésével csökkent a felhasznált tüzelőanyag is. Ipari termelésünk értéke, mely 1913-ban 1 933 5 millió koronát tett, 1921-ben aranykoronában számítva csak 917,4 millió koronát ért el, vagyis 52,55%-kal csökkent. A termelés csökkenése arányában a felhasznált tüzelőanyagok számát is csökkentve, a felhasznált tüzelőanyagok értéke gyanánt 43 351 301 koronát nyerünk. A szén ára azonban q-kint 1,10 koronáról 150 koronára emelkedett, úgyhogy ily arányban kell felemelni a felhasznált tüzelőanyag értékét is. A gépek kopási hányada címén az 1911–13-évek átlagában 28 069 496 koronát vettünk fel. Ez összeg azonban a békebeli áraknak felel meg, természetesen emelendő lesz a mai géparaknak megfelelően. Külkereskedelmi forgalmunk behozatalában a gépek (: mezőgazdasági gépeken kívül :) ára átlagosan 1913-ról 1921-re 107,65%-kal emelkedvén az emelkedést elfogadjuk az itteni számításainknál is. Gyáripari termelésünk tiszta hozadéka tehát a következő:

A bruttó ipari termelés értéke 1921-ben	53 446 420 000 K
ebből levonandó:	
a) felhasznált nyersanyag címén 53,08%	28 369 359 736 K
b) felhasznált tüzelőanyag címén	
a 43 351 301 K felemelve 13,636%-kal	5 911 383 404 K
c) a gépek kopási hányada címén	
a 28 069 496 K felemelve 10,765%-kal	3 021 681 244 K
<hr/>	
a gyáripari termelés tiszta hozadéka	16 143 995 616 K

b) Kézműipari termelés

A kézműipari termelésre vonatkozólag, úgy mint az előző években is, részletesebb adatok nem állván rendelkezésünkre, leghelyesebben akkor járunk el, ha a megmaradó Magyarországra az 1913. évi nemzeti jövedelemnél megállapított 175 843 490 korona tiszta hozadékot oly arányban emeljük, mint amilyen arányban emelkedett 1921-ig a gyáripari termelés értéke. Az 1913. évre felvett gyáripari termelés tiszta hozadéka 645 969 405 koronát, 1921-ben pedig 15 143 995 616 koronát tett. Az emelkedés tehát 2,499%-os, úgy hogy a kézműiparra a nemzeti jövedelemben 4 394 328 815 koronát vehetünk fel.

A gyári és kézműipari termelés tiszta hozadéka tehát a megmaradó Magyarorszában az 1921. évben 20 538 324 431 koronát tett.

3. Kereskedelem és szállítás hozadéka

Az őstermelés és ipar termékei a termelés helyén vétettek számba, és így nincsenek figyelembe véve azok a költségek, amelyek a termelés helyéről a fuvarköltségekkel és kereskedelmi haszonnal nagyobb értéket képviseltek. Ez értékelkedés, mint a nemzeti jövedelem egyik eleme, másként nem állapítható meg, mint abból a tényleges jövedelemből, ami a népesség kereskedelmi rétegének jut. A kereskedelemről származó jövedelem a megmaradó Magyarországra nézve az adóstatistika és a kereskedők száma alapján az 1913. évi nemzeti jövedelemben 129 526 668 koronában állapított meg. A kereskedelemről származó jövedelmet oly arányban emelve, mint a gyáripari termelés tiszta hozadékának értékelkedése, vagyis 2,499%, megállapíthatjuk, hogy kereskedelmi tevékenységből a megmaradó Magyarország nemzeti jövedelme 3 236 871 425 koronával gyarapodik.

A szállítási tevékenység, vagyis az az értékgyarapodás, mely a javaknak a termelés helyéről a fogyasztás helyére való szállításából ered, úgy állapítható meg, ha azonosnak vesszük ezt a fuvardíjak összességével. A vasúti szállításból átlagos bevételként a megmaradó Magyarországnak 155 532 016 koronát vettünk az 1911/12. években. A termelés csökkenése, továbbá a forgalom korlátozása folytán ez a bevétel azonban az 1921. évben lényegesen csökkent. A m. kir. államvasutak tulajdonában levő vonalakon és a kezelésében levő egyéb vonalakon az árutonnakilométerek száma a megmaradó Magyarországra 1913-ban 3 295 991 tonnakilométer volt, míg az 1920–21. költségvetési évben az árutonnakilométerek száma 1 517 113 tonnakilométerre csökkent. Ennek arányában

(: 53,97% :) kell tehát a szállítási bevételeket csökkenteni úgy, hogy a régi tarifatételek mellett a szállításból eredő bevétel 71 591 388 koronát tenne. Ez összeget azonban a szállítási díjtételeknek az 1921. év végéig történt emelésének megfelelően, vagyis 37,92%-kal emelve a szállítási bevétel 2 714 745 433 koronát tesz. A *gőzhajóvállalatok* által lebonyolított forgalomnak szállítási bevétele a megmaradó Magyarországra nézve 15 123 837 koronát tett. A vasúti díjbevétel kiszámításánál említett okok itt is fennállottak, s ezért a szállított áruk mennyiségének csökkenése és a szállítási díj megfelelő emelése oly arányban történt, mint a vasutaknál. Ez alapon a hajózás szállítási bevételét az 1921. évre 263 980 800 koronában állapíthatjuk meg. A vasúti és a hajózási szállításból eredő bevétel összesen tehát 2 978 726 233 korona.

A kereskedelem és szállítás hozadéka tehát a megmaradó Magyarországra 6 215 597 658 koronát jelent.

4. Személyes szolgálatokból eredő jövedelem

A személyes szolgálatokból származó jövedelmek (: az állami és magánalkalmazottak, szabadfoglalkozásúak, a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vállalatok alkalmazottainak jövedelmei :) nem keletkeztén a termelés során, azokat a nemzeti jövedelem mérlegébe nem állítjuk be.

5. Külföldi követelések és tartozások

A külföldi követelések és tartozások alakulására lényeges befolyással van a nemzetközi értékmozgalom. Külkereskedelmi áruforgalmunk egyenlege itt nem veendő számba, mert a behozott áruk nem képezik tárgyát a nemzeti jövedelemnek, a kivitt áruk értéke pedig az ország egyes termelési ágainál figyelembe vétetett. Számbaveendő azonban úgy a külföldről befolyó, mint a belföldről kiáramló fizetések, melyek akár periodikus, akár évenkénti kamatokban, osztalékokban, vagy egyéb címen teljesített fizetésekben jelentkeznek.

a) A megmaradó Magyarországnak *külföldi követeléseiként* jelenleg felveendő a külföldi értékpapírok után járó, az országba befolyó kamatok, a magyar hitelintézetek által külföldre adott jelzálogkölcsonök kamatai, végül azon egyenleg, mely a vándor-mozgalomból és idegenforgalomból az ország javára esik.

Külföldi értékpapírokból rendelkezésre álló hiteles adatok alapján hazai hitelintézeteknek és az azok által kezelt alapok és alapítványok birtokában 76 667 000 korona volt, míg a magyar biztosítóintézetek tárcájukban 19 818 629 korona értékű külföldi értékpapírt mutattak ki. A pénz- és biztosító intézeteken kívül körülbelül ugyanennyit lehet számítani arra, ami magánosok kezében volt, úgy, hogy a magyar szent korona országainak bevétele 1913-ban e címen kamatokból 8 713 308 korona, a megmaradó Magyarországé pedig 5 267 071 korona volt. E számításnál a megmaradó Magyarországra az a hányad vétetett, amely hányad a megmaradó Magyarország területén lévő intézetek tárcájában a fenti értékpapírok állományából kimutatattott.

A volt magyarországi hitelintézetek által külföldi ingatlanokra folyósított *jelzálogkölcsonök* összege magában véve igen csekély volt, s e címen a külföldről fizetett kamatok

évenként 404 100 koronát tettek. A megmaradó Magyarország területén lévő intézetek ebből a kamatjövedelemből összesen csak 2707 koronával részesedtek, mert a külföldi ingatlanokra a jelzálogkölcsönök túlnyomólag horvát pénzüintézetek által nyújtottak és pedig Bosznia-Hercegovinában lévő ingatlanokra.

A *vándormozgalomból és idegenforgalomból* ezideig elég jelentékeny összeg szaporította a nemzeti jövedelmet. Jelenleg csakis azok az összegek tesznek számot, amelyeket az amerikai kivándoroltak küldenek az országban hátramaradottaik részére, vagy magukkal hoznak akkor, amikor az országba visszatérnek. Háború előtt jelentékeny bevétele volt az országnak a magyar gyógyfürdőkön évenként megfordult fürdővendégek révén. E jövedelem azonban teljesen megszűnt, mert azok a fürdőhelyek, amelyeket külföldiek nagyobb számban látogattak, majdnem kivétel nélkül az országtól elszakadt részekben vannak. Jelenleg külföldi fürdővendégek látogatásából nemzeti jövedelemként számításba venni nem lehet semmit, mert az az összeg, ami e címen befolyik az országba, messze mögötte van annak az összegnek, melyet magyar állampolgárok külföldi fürdőkön elköltenek. Úgyszintén ellensúlyozzák azt az összeget, amit külföldiek az országban való átmeneti tartózkodás alatt elköltenek, azok az összegek, amelyeket magyar állampolgárok külföldi átmeneti tartózkodásuk alatt költenek. A kivándoroltak által küldött vagy behozott összegek is a külföldi országok elzárkózási politikája miatt a jövőben csökkenni fognak, az 1921. évben azonban még jelentékeny összeget tettek.

Az amerikai kivándorlásból származó nemzeti jövedelem a következőképpen állapított meg az 1921. évre. Amerikába az 1911–13. években átlag a magyar szent korona országaiából 101 109 egyén vándorolt ki, s a kivándoroltak számából a megmaradó Magyarországra 22,44% esik. A kivándoroltak által évenként hazaküldött 175 971 346 koronából a megmaradó Magyarország területére tehát 39 487 970 korona jut. Az 1913. évben Amerikából a magyar szent korona országainak területére visszavándorolt 17 758 egyénből 23,84% esik ebben az arányban a mai Magyarországra s így a visszavándoroltak által magukkal hozott 39 014 326 koronából 9 301 015 korona számítandó. Ez aktív tételekből le kell vonni azokat az összegeket, amelyeket a kivándorlók magukkal vittek, vagy maguk után küldettek. A megmaradó Magyarországból e címen 9 669 363 korona irányult külföldre, úgyhogy az amerikai vándormozgalomból a nemzeti jövedelem 39 119 622 koronát tett. Ez összeg az ércparitáson alapuló dollárra átszámítva (:1 dollár 4,94 korona :) megfelel 7 918 952 dollárnak. Feltételezve, hogy 1921-ben, amidőn az amerikai kivándorlók még nyomorba lévő honfitársaikat segíteni tudták, és a visszavándorlás is nagyobb arányú volt, az amerikai vándormozgalomból a nemzeti jövedelem nem csökkent. A dollárokat 0,75 zürichi paritás szerint koronaértékre átszámítva (:1 dollár 688 k :) aktív tételként nemzeti jövedelmünkben 5 448 976 korona szerepel.

Az említett három követelésen kívül más összegek nem gyarapítják jelenleg a nemzeti jövedelmet és így *külföldi követeléseink* összesen 5 453 508 754 koronát tesznek.

b) Követeléseinket jelentékenyen meghaladják *tartozásaink*. Legnagyobb összeget a külföldnek kamat, osztalék és járulék címén fizetünk. Tartozásaink után évenként fizetendő kamatok legjelentékenyebb részét az *államadóssági kamatok* teszik. Az 1914. július 28-án fennállt külföldön lévő államadóssági kötvények kamataira az 1921–22. költségvetési évben előirányoztatott 132 144 671 korona. Ez összegből papírkoronában teljesítendő fizetésekre 89 696 331 korona, aranyban vagy vagylagosan külföldi értékben telje-

sítendő fizetésekre 42 448 340 korona esik. Papírban teljesítendő kamatfizetésekből a placirozás és új szelvényívek kibocsájtásának alapulvételével a külföldre fizetendő összeg 56 572 041 koronát, míg az aranykoronában fizetendő összeg 40 448 340 koronát tesz. Az aranyban teljesítendő fizetésekre a 0,75 zürichi paritás alapulvétele mellett 5 115 076 360 korona szükséges. A külföldnek államadóságaink kamatai gyanánt teljesítendő fizetéshez tehát összesen 5 171 648 401 koronára van szükségünk. Ehhez az összeghez hozzászámítandó még az a felülfizetés, melyet az osztrák–magyar államvasút társaság magyarországi vonalainak megváltásából kifolyólag az évi 6,5 millió arany forintnyi részösszeg után a vasútvonalhossz arányában kell fizetni. Ez az összeg 431 808 ezer korona s így az egész kamatfizetési kötelezettségünk 5 603 456 401 korona.

Az államadóságaink után fizetendő kamattal egyenlő elbírálás alá esik az az összeg, amellyel évenként *Ausztria államadóságainak fedezéséhez* járulunk. A volt Magyarbirodalom e címen évenként 58 339 339 koronát és 52 fillért fizetett s a megmaradó Magyarországra anélkül, hogy számításaink más vonatkozásban precedensül szolgálhassanak, az 1921/22. évi költségvetésünkben felvett összegnek megfelelőleg 40%-ot véve, a nemzeti jövedelemben tartozásként 23 335 736 koronát vettünk fel.

Háború után felvett külföldi állami tartozások (: 200 000 angol font és 2 003 000 dollár :) tőkeálladékanak megfelelő kamatszükségletünk a 0,75 zürichi paritás szerint átszámítva 110 582 000 koronát tesz. Az egyéb háború alatti kölcsönök kamatszükségletét nem vettük figyelembe, mert jelenleg kamatfizetések ezek után nem eszközöltetnek.

A helyi érdekű vasutak és társasági fővasutak kötvényeik és elsőbbségi részvényeik után kamat és osztalék fejében 1911-ben összesen 39 946 544 koronát fizettek. Ez összeg a volt Magyarbirodalom területén lévő vasúti társaságok kamatfizetése volt, s ebből 47,60%-ot, vagyis 19 014 555 koronát számítottunk a mai Magyarország terhére. A külföldi pénzben teljesítendő fizetések összege pontosan nem volt megállapítható, s ezért az egész összeget mellőzve, az átszámítást csak koronában vesszük számításba. A fenti összeg a külföldön elhelyezett címletek alapján állapítottatott meg, úgy, hogy azoknál a vasutaknál, amelyeknek egész hálózata a megmaradó Magyarországon fekszik, a külföldön lévő címletek egész összegükben, míg azoknál a vállalatoknál, amelyeknek vonala a megmaradó Magyarországon kívül az utódállamok területére is kiterjed, a külföldön elhelyezett tőkének csak akkora hányada vétetett fel, mint amilyen hányad az illető vasútnak vonalhálózatából esik a megmaradó Magyarországra.

A hitelintézetek által forgalomba hozott *záloglevelek és községi kötvények* után kamat címén évenként a volt Magyarbirodalom 96 115 898 koronát fizetett a külföldnek. Ezt az összeget teljes egészében a megmaradó Magyarországra vesszük számba, mert csekély kivétellel a zálogleveleket és községi kötvényeket budapesti intézetek bocsátották ki. A magyar hitelintézetek által kibocsátott címleteknek egy része külföldi valutára szól és pedig 292 826 000 francia frankra, 40 191 200 svájci frankra, 51 590 font sterlingre. A külföldi valutára szóló címleteknek legalább 75%-a külföldön van elhelyezve. Ezeknek 4%-os kamata a 0,75-ös zürichi paritás alapján 709 461 870 papírkoronát tesz. A fenti 96 115 898 koronából levonva az említett idegen valutára szóló kötvények 75%-ának kamatösszegét, amely régi koronaértékben 10 027 660 koronát tesz s hozzáadva a 709 461 870 koronát, megállapíthatjuk, hogy a megmaradó Magyarország hitelintézetei által forgalomba hozott záloglevelek és községi kötvények külföldi kamatjáruiéka 795 550 108 korona.

Az osztrák hitelintézetek által a magyar szent korona országaiban fekvő *ingatlanokra engedélyezett jelzálogkölcönök* után a kamat 19 948 982 77 koronát tett. Az Osztrák–Magyar Bank által folyósított kölcsönök a területi megoszlás szerint szétszórtva a kamatokat, a megmaradó Magyarországra 59,49%, vagyis 11 867 649 korona esik.

Az *ipari részvénytársaságok osztalék és kötvénykamat* fejében 16 315 110 koronát fizettek. Ez összegből a mai Magyarországon működő részvénytársaságokra a részvény- és kötvénytőke arányában 75,38% esik, úgyhogy e címen a külföldnek fizetett összeg 12 298 330 koronát tesz.

A volt Magyarbirodalomban a *hitelintézeti részvénytársaságok* 1913-ban 45 736 121 korona osztalékot fizettek a külföldre. Ezt az összeget egészében a megmaradó Magyarország terhére számítjuk, mert majdnem kizárólag budapesti intézetek részvényosztalékairól van szó.

Jelentékeny az az adósságteher, amely *pénzintézeteinkre* nehezedik a volt ellenséges államokkal szemben való külföldi tartozásaik révén. E külföldi adósságot a békeszerződés értelmében abban a valutában kell megfizetni, amelyben annak idején a kölcsönüzletek kontraháltak. Úgyszintén a háború előtt és alatt esedékessé vált koronartartozások is az illető államok valutájában a háború előtti paritás alapján számíthatnak. A semleges és volt szövetséges országokban fennálló tartozások összegéről adatok nem állnak rendelkezésünkre, tehát ezeket itt számításon kívül kellett hagyni. A 28 nagyobb pénzintézetnek a volt ellenséges külfölddel szemben lejárt tartozásai után fizetendő kamatok 1 064 672 247 koronát tesznek.

A *magántartozások* közül a semleges és volt szövetséges országokkal fennálló tartozásokat nem ismervén, azokat itt is számításon kívül hagyjuk, s az összesen fennálló mintegy 6 milliárd korona tartozás után évenként 6% kamatot számítva az évi kamatterher mintegy 360 millió koronát tesz.

Budapest székesfőváros külföldön elhelyezett kölcsöntartozásai 1922. január 31-én átszámítva koronaértékre 31 881 458 065 koronát tettek. Ezen tőke után 4% kamatot számítva a kamatterher 1 275 258 323 korona.

A külföldi tartozás után fizetendő kamatterhen kívül jelentékenyen terhelik a nemzeti jövedelmet a *Brit birodalomnak és Franciaországnak* a háború előtt és után *esedékessé vált tartozások kiegyenlítésének tekintetében kötött egyezmények*. Ezek értelmében az állami és fővárosi kölcsönök lejárt kamatainak kiegyenlítésére, továbbá a pénzintézetek és magánosok részéről fennálló tőkék és kamattartozásokra a Brit birodalomnak az első évben 300 000 font sterlinget, ezután pedig mindaddig, míg a lejárt tőke- és kamattartozások teljesen ki nem egyenlítették, évenként 500 000 font sterlinget, Franciaországnak évenként 57 404 478 francia frankot tartoznának fizetni. Az első évi részlet a 0,75-ös zürichi paritás szerint átszámítva papírkoronára, az első évben fizetendő összeg 4 458 269 323 koronának felel meg. A konvenció alapján teljesített fizetésekkel a tartozások is fokozatosan kielégítettnek, a kamattárulékot pedig a pénzintézetek és magánosok külföldi kamattartozásainál már számba vettük, úgyhogy az ott már számba vett 1 424 672 247 koronának megfelelő összeget a fenti 4 458 269 323 koronából levonjuk, s a nemzeti jövedelem tartozási rovatába csak a fennmaradó összeget, vagyis 3 033 597 076 koronát veszünk fel.

A sorsjegyek nyereségei és kamataiként 828 517 koronát vettünk fel, mely összeg az 1908. évi adatok alapján állapított meg, és lényegesebb változást aligha mutat. Ez az

összeg az egész Magyarbirodalomra vonatkozik, minthogy azonban a sorsjegyek kibocsátása úgy az államnál, mint a pénzügyintézeteknél Budapesten történt, az egész összeget kellett figyelembe venni.

Az áruhitelezésből és egyéb kölcsöntartozásból fizetendő kamatok összege címén nem veszünk fel semmit, mert e tartozások egyik részét már a pénzügyintézeteknél és magántartozásoknál számba vettük, másik részére pedig megközelítő adatok sem állnak rendelkezésünkre.

A fentebb említett tartozásokon kívül még csak két tétel volna, amely nemzeti jövedelmünk megállapításánál számba veendő és pedig az egyik az az egyenleg, amely *diplomáciai és konzulátusi költség és bevétel* címén az 1921/22. évi költségvetésünk szerint előállt. Ez összeg 333 473 263 koronát tesz, s oly alapon van megállapítva, hogy a konzuli és lajstromozási 52 millió korona illetékbevéttel szemben diplomáciai és konzulátusi költség címén 385 473 263 korona volt előirányozva. A másik tétel a *posta-, távirtda- és távbeszélő forgalomból az illetékszámolás eredménye gyanánt mutatkozó egyenleg*. Az 1920/21. költségvetési évben külföldről bevételezendő összegek 347 294 koronát, 1 240 697 arany frankot és 5390 márkát tettek. A 0,75-ös zürichi paritásnak megfelelőleg az arany frankot 133 33, a márkát 2,58 koronának véve az összeg 165 783 290 koronát tesz. A külföldre kifizetendő összegek 326 347 koronát, 1 988 670 arany frankot és 9583 márkát tettek, s ezek a fentebbi paritás alapján átszámítva 265 500 495 koronának felelnek meg. A mai Magyarországnak tehát a nemzetközi postaforgalomban 99 717 205 korona tartozása áll fenn.

A megmaradó Magyarország összes tartozásai a külfölddel szemben a következők:

1914. július 28. óta fennálló külföldön levő államadóssági kötvények kamata	5 603 456 401 K
Hozzájárulás az osztrák államadóssághoz (: 1908. XVI. t. c.)	23 335 736 K
Háború után felvett államadósságok után járó kamatok	110 582 000 K
Helyiérdekű vasutak és fő magánvasutak elsőbbségi részvényeinek és kötvényeinek osztaléka és kamata	19 014 555 K
Külföldön levő záloglevelek és községi kötvények után járó kamatok	795 550 108 K
Külföldi jelzálogkölcsön kamata és annuitása	11 867 649 K
Az ipari részvénytársaságok által külföldre fizetett osztalékok és kötvénykamatok	12 298 330 K
A hitelintézeteknek külföldre fizetett osztalékai	45 736 121 K
Pénzügyintézetek külföldi tartozásai után járó kamatok (:semleges és szövetséges államokkal szemben fennálló tartozásokon kívül.)	1 064 672 247 K
Külföldi magántartozások (:semleges és szövetséges államokon kívül.) után járó kamatok	360 000 000 K
Budapest székesfőváros kölcsöne után fizetett kamatok	1 275 258 323 K
A rendes kamattartozásokon felül az angol és francia konvenciók értelmében fizetendő évi járulékok	3 033 597 076 K
Sorsjegyek nyereségei és kamatai	828 517 K
Diplomáciai és konzulátusi költségek egyenlege	333 473 263 K
Posta- és távirtda elszámolás egyenlege	99 717 205 K
összesen:	12 789 387 531 K

6. Nemzeti jövedelem nagysága és megoszlása

A megmaradó Magyarország nemzeti jövedelmének megoszlása a fontosabb termelési ágak szerint, továbbá a tartozások levonása után a tiszta nemzeti jövedelem a következő:

	korona	%
<i>1. Östermelés:</i>		
A) Mezőgazdaság (földművelés és állattenyésztés)	101 083 485 568	64,90
Szőlő- és borkortermelés	8 959 397 000	5,75
Gyümölcsstermelés és konyhakertészet	3 299 784 326	2,12
B) Erdészet	1 025 171 277	0,65
C) Vadászat és halászat	461 584 095	0,30
D) Bánya- és kohótermelés	8 715 039 365	5,60
Összesen:	123 544 461 631	79,32
<i>2. Ipar:</i>		
A) Gyáripar	16 143 995 616	10,37
B) Kézműipar	4 394 328 815	2,82
Összesen:	20 538 324 431	13,19
<i>3. Kereskedelem és szállítás:</i>		
A) Kereskedelem	3 236 871 425	2,08
B) Szállítás	2 978 726 233	1,91
Összesen:	6 215 597 658	3,99
<i>4. Követelések a külfölddel szemben:</i>		
Összes nemzeti jövedelem	155 751 892 474	100,00
Tartozások a külfölddel szemben	12 789 387 531	
Tiszta nemzeti jövedelem:	142 962 504 943	

Meg kell jegyeznünk végül, hogy a tiszta nemzeti jövedelemként megállapított 143,0 milliárd korona is még bizonyos korrekatívumra szorul. Adatok hiányában ugyanis figyelmen kívül kellett hagyni azokat a pénzintézeti és magántartozásokat is, amelyek a semleges és volt szövetséges államokkal szemben fennállanak, vagy amelyek fizetése a volt ellenséges államokkal szemben még nem szabályoztatott. Továbbá a külfölddel szemben fennálló követeléseknél és tartozásoknál egyáltalában nem vették számba azok az összegek, amelyek a volt Magyarországtól elszakadt részek és a megmaradó Magyarország közötti (: a nemzeti jövedelemnél :) követelés vagy tartozás szempontjából számításba jöhetnek.

Az említett korrekatívumnak megállapítása után megdönthetetlen tényként azonban meg kell állapítani azt is, hogy bár a nemzeti jövedelem kiszámítása csak nagybani számítások vagy becslések alapján eszközöltetett, mégis az egész módszer oly reális alapon történt, hogy nagyjában hű képét mutatja az ország gazdasági helyzetének.

II.

Megmaradó Magyarország nemzeti vagyona 1921-ben

Megmaradó Magyarország nemzeti vagyonának az 1921. évre vonatkozó becslésénél általában ugyanazon elveket követtük, mint amelyek a magyar szent korona országainak 1912. évi nemzeti vagyonának megbecsülésénél voltak irányadók. Ezen elvektől csak oly esetekben térünk el, amidőn az egyes vagyontárgyak felbecsülésénél használt módszer alkalmazása folytán nem kaptunk volna helyes képet az illető vagyontárgy 1921. évi értékére nézve. A számítás alapjául szolgáló hozadéki vagy forgalmi érték ugyanis több esetben a mai gazdasági életben, amikor a pénz értéke oly bizonytalan, nem adhatja hű képét egyes vagyontárgyak tényleges értékének. Oly esetekben, amidőn számításainkban az 1912. évi nemzeti vagyonnak megbecsülésétől eltérő módszert követtük, az új számítási módszert az egyes vagyontárgyaknál leírjuk és mindjárt indokoljuk is, hogy miért alkalmaztunk más módszert.

A nemzeti vagyonnak elemei jelenleg is elsősorban az ingatlanok (: földbirtok, épületek, bányák :), másodsorban a közlekedési eszközök (: utak, hidak, víziutak, posta, távirtda és távbeszélő :), harmadsorban az ingóságok. Ezek mellett azonban figyelembe kell vennünk a külfölddel szemben fennálló tartozások és követelések egyenlegét is.

1. A földbirtok

A magyar szent korona országainak mezőgazdaságilag hasznosított területe 1921. évben 15 868 731 kat. hold. E terület művelési ágak szerint a következőképpen oszlott meg:

szántóföld	9 568 630 kat. hold
kert	166 373 kat. hold
rét	1 145 546 kat. hold
szőlő	375 032 kat. hold
legelő	1 756 985 kat. hold
erdő	1 825 181 kat. hold
nádas	48 027 kat. hold
nem termő terület	982 957 kat. hold

A földbirtokok átlagos értékét a mai viszonyok között igen nehéz az előforduló kisebb és szórványszerű eladások alapján megállapítani. A nagyobb földbirtokok ugyanis a földbirtokreform miatt eladásra nemigen kerülhetnek, továbbá pénzünknek bizonytalan értéke folytán az eladástól lehetőleg mindenki tartózkodik. A föld forgalmi értéke egyes vidékeken a föld iránti kereslet nagyságától és az ottani lakosság vagyoni helyzetétől függ. Éppen ez okból a földérték megállapításánál a forgalmi értéket mellőztük. Az a földérték, amely szakkörök véleménye szerint a forgalmi érték alapján kat. holdanként – figyelemmel a művelési ágak szerinti megoszlásra és a művelési ágak szerint megadott földértékre – átlag értékben a 20 000 koronán alul marad, kétségtelenül alacsony, s a földnek átlagos értéke kat. holdanként nagyobb. A másik módszer, amellyel a földbirtok értékét meg

lehet állapítani, a hozadék-érték alapján történhetik. A földbirtok hozadékát rendszerint a bérbeadott földek bérösszege alapján szokták megállapítani. A bérösszeg alapján a földnek hozadékértékét a mai körülmények mellett megállapítani szintén nagyobb nehézségbe ütközik, mert a számítás alapját képező hozadék, vagyis a bérbeadott földeknél a bérösszeg, nincsen rendszeresen készpénzben megállapítva, hanem gabonában és különféle természetbeni és másnemű szolgáltatásokban. Szakkörök meghallgatása után pedig úgy a készpénzben, valamint a természetbeni kikötött haszonbérre nézve is gyűjtettek adatok. A földbirtok hozadékértékét akként próbáltuk megállapítani, hogy úgy a készpénzben kikötött, mint a természetben és természetbeni szolgáltatásokban fizetett bérösszegeket az 1921. évvégi árak alapján pénzre átszámítottuk, Az átszámítás folytán megállapított és a készpénzben fizetendő bérösszegeből átlagosan kiszámítottuk a hozadékot. Az átlagos hozadéki összeg, figyelembe véve az egyes művelési ágak szerinti földterületeknek eltérő hozadékát, a megfelelő arányszámítás szerint átlagban 1661 korona volt. Ez összeg 4% tőkésítés mellett 26 500 koronának megfelel, s ez lenne a földnek kat. holdankint a hozadéki értéke. A haszonbér alapján megállapított hozadéki érték sem látszik azonban megfelelőnek, és éppen ezért más módon próbáltuk a földnek hozadékértékét kiszámítani.

Az 1912. évi számításnál a nemzeti vagyonban a földbirtok értéke a megmaradó Magyarországra nézve 7236 millió koronát tett. Ezen összeghez hozzáadva az akkori állatállománynak értékét, 1422 millió koronát, továbbá a mezőgazdasági holtleltár értékét, 777 millió koronát, az egész mezőgazdasági termelés szolgálatában álló nemzeti vagyont 9435 millió koronával vehetjük fel. A nemzeti vagyonnak ez a része, amint a nemzeti jövedelemre vonatkozó számításoknál látjuk, 1912. évben összesen 1772 millió korona hozadékot juttatott, vagyis a nemzeti vagyonnak 18,78%-át lehetett nemzeti mezőgazdasági jövedelemre számítani. Feltételezve, hogy jelenleg is a nemzeti vagyon ily nemzeti jövedelmet nyújt, az 1921. évre kiszámított nemzeti jövedelmet, 114 829 millió koronát oly arányban emelve, mint amilyen arány volt az 1913-ban az őstermelés szolgálatába beállított nemzeti jövedelem között, megkapjuk az 1921. évi nemzeti jövedelemnek megfelelő őstermelési vagyon összes értékét. Ez összeg kerek számban 611 milliárdot tesz, melyből levonva az állatállománynak az értékét, amely későbbi számításaink szerint 52 217 millió koronát tett, továbbá a mezőgazdasági holtleltár értékét, amely 67 900 millió koronát tesz, megkapjuk a földbirtoknak helyes hozadékértékét 491 milliárd koronát. A földbirtoknak pontosan kiszámított hozadéki értéke 491 010 274 602 K. A megmaradó Magyarországnak mezőgazdasági termelésre használt területe összesen 15 868 731 kat.hold, úgyhogy a katasztrális holdankinti hozadékérték 30 942 korona. Ez az összeg, mely úgy a forgalmi értéket, mint a haszonbér alapján kiszámított hozadéki értéket jóval meghaladja, felel meg leginkább a magyarföld tényleges értékének.

2. A bányák

A bányák értékét csakis a tiszta hozadék tőkésítése alapján állapíthatjuk meg. Az 1912. évi nemzeti vagyonnak megállapításánál a magyar szent korona országaiban bányászati és kohászati termelés értékének nyers hozadéka az 1907–1911. évek átlagában évenként 147 695 millió korona volt. Ez összegből tiszta hozadéknak 40%-ot vettünk fel, jelenleg azonban, amidőn a termelési eszközök jelentékenyen emelkedtek, a hozadéknak

csak 25%-át számíthatjuk tiszta hozadéknak. A tiszta hozadéknak tehát 36 923 651 korona felelne meg, mely összeget 4%-os kamatlábbal tőkésítve 923 091 275 koronát nyernénk. Ez lenne az az összeg, amely a háború előtti értékben felelne meg az egész volt Magyarország bányászati értékének. A bányák értéke azáltal, hogy a termékeik ára 1921. év végeig lényegesen emelkedett, jelenleg sokkal nagyobb. A bányatermékek áremelkedését úgy véltük leghelyesebben megállapítani, hogy a termelésünkben a legfontosabb terméknek a szénnek arányában (: a szénnek ára 1,10 K-ról 150 K-ra, vagyis 136,36%-kal emelkedett :) emeljük az 1912. évre felvett hozadéértéket. Az így nyert összegből megmaradó Magyarországra eső bányatermelés értékének megfelelő 41,2 százalékot véve a megmaradó Magyarország területén lévő bányákra, hozadéki érték gyanánt 51 859 563 219 koronát kapunk.

A bányáknak termelése alapján is kiszámítható a bányák hozadéki értéke. A megmaradó Magyarország bányái főleg szénbányákból állanak, s ezért a számítás egyszerűsítése érdekében mellőzve a vasérctermelést, kizárólag csak a széntermelés értékét fogjuk megállapítani. Az 1921. évben a széntermelés 61 196 600 q-t tett, egységértékül métermázsánként az 1921. december végi árat, 150 koronát véve a termelési nyershozadék 9 179 490 000 koronát tenne. Fenntartási és üzemi költség címén 75%-ot levonva, a bányák tiszta hozadékaiként 2 294 872 500 koronát nyerünk. Ezt az összeget 4%-kal tőkésítve a bányák hozadéértéke gyanánt 57 371 812 500 koronát kapunk.

A bányáknak így megállapított és a fentebb kiszámított hozadéki értéke között körülbelül csak 10% különbség van, a bányák értékét tehát a leghelyesebben úgy véljük megállapítani, ha a kétféle számítás útján nyert hozadéérték átlagát, vagyis 54 615 687 859 koronát veszünk fel a bányák értéke gyanánt.

3. Épületek

A megmaradó Magyarország épületeinek értékét az 1912. évi nemzeti vagyonnál az adó alapján a 1 533 656 994 koronában állapították meg. Jelenleg az adó alapján az épületek hozadéki értékét nem tudjuk meghatározni, mert a még fennálló lakbérkorlátozó intézkedések a lakbérének oly arányú emelését kizárja, mint amilyen arányban a házak forgalmi értéke emelkedett. A házak forgalmi értéke a fővárosban átlagosan a háború előtti értékeknek mintegy tízszeresét teszi. A többi városban és különösen a vidéken azáltal, hogy a házak vétele leginkább a vevőnek saját elhelyezkedése céljából eszközöltetik, a forgalmi érték jóval magasabb és mintegy hússzorosára tehető a békebeli áraknak. Hogy a forgalmi érték a házaknál az országban általában, de különösen a fővárosban nem emelkedett magasabbra s jóval alacsonyabb, mint más ingatlanoknál vagy ingóságoknál, az tehát elsősorban annak tulajdonítható, hogy a házaknak a hozadéka egyáltalában véve nem áll arányban a befektetett tőkével. Lényegesen befolyásolja azonban az is, hogy a mai anyagdrágaság és magas munkabérek mellett a házak rendes fenntartási költségei lényegesen nagyobbak, s a karbantartásra a háború és forradalmak alatt erősen elhanyagolt házak helyreállítása igen nagy befektetést igényel.

A budapesti házak értéke 1913-ban 2 327 395 319 koronát tett úgy, hogy a tízszeres emelkedést alapulvéve azoknak 1921. évi értéke gyanánt 23 273 953 190 koronát nyerünk. A vidéki épületek értéke 1913-ban 2 206 261 675 korona volt, s ez értéket

20-szorosan véve azoknak 1921. évi értéke gyanánt 44 125 233 500 koronát nyerünk. A két összeg együttvéve, vagyis 67 399 186 690 korona megfelel a megmaradó Magyarország épületei értékének.

4. Közlekedési eszközök

a) A közlekedési eszközök első csoportját az utak teszik, amelyek részint állami, részint törvényhatósági, részint községi közlekedési *utak*. Az állami utak építési költségei a háború előtt kilométerenként 22 000 koronát tettek, jelenleg pedig 1 kilométer állami útnak építési költsége 1 124 000 koronát tesz. Az építési költség tehát jelenleg a háború előtti építési költségnek mintegy 50-szeresét teszi. Az állami utak építési költségeként jelentkező emelkedési arányt a törvényhatósági és községi utakra is felvéve, a megmaradó Magyarország úthálózatának jelenlegi értékét a következőképpen állapítjuk meg.

	Megmaradó Magyarország úthálózatának értéke koronában 1912-ben	Építkezési költség emel- kedése %-ban	Az úthálózat értéke 1921-ben koronában
Állami utak	66 209 132	5 109	3 382 624 554
Törvényhatósági utak	162 651 524	5 109	8 309 866 356
Községi utak	36 275 928	5 109	1 853 337 162
összesen:			13 545 828 072

b) Az utak kiegészítő részét képező hidak össz-értéke a megmaradó Magyarország 1912. évi nemzeti vagyonában 54 942 563 koronában állapított meg. A hidak építési költsége általában 85-ször oly magas, mint háború előtt, úgyhogy a hidak értéke gyanánt a békebeli értéknek 85-szörösét, vagyis 4 670 117 855 koronát vehetünk fel.

c) A megmaradó Magyarország hajózható víziutainak hossza 1 725,8 kilométerben számított ki, és érték gyanánt 91 080 136 korona vétetett fel. A víziutak szabályozása főleg a kőre és a munkabérekre fordított kiadásokból áll, építési költségei tehát körülbelül olyan arányban emelkedtek, mint az állami utak építésének költségei. Ha az 5,109%-os emelkedést vesszük alapul, akkor víziutaink 4 683 938 148 korona értéket képviselnek.

c) A közlekedési eszközök közül a legfontosabbak és legértékesebbek az állami- és magánvasutak. Megmaradó Magyarországnak 7954,6 kilométer hosszú vasútvonalai tőkeértéke az 1912. évi nemzeti vagyonnak megállapításánál tőkeértékként 1 565 725 984 koronát vettünk fel. Hogy a tőkeérték a mai nemzeti vagyonban milyen összeget jelent, a leghelyesebben akként állapítható meg, ha a vasúti tőkeérték két legfontosabb tényezőjének a vonal és felépítménynek, továbbá a mozdony és kocsiparknak az áremelkedését vesszük figyelembe. A beszerzett adatok szerint rendes nyomtávú egy kilométer vasúti vonalnak építési költsége 145 000 koronát tett békében, jelenleg pedig annak 60-szorosa, vagyis 8 700 000 korona. A járművek beszerzési költsége még jobban emelkedett, mert

még 1913-ban egy elsőrangú mozdony beszerzési ára 123 500 korona volt, addig 1921. év végén 15 millió koronát tett. Személyszállító kocsik beszerzése ára ugyanazon időben 74 342 koronáról 6,3 millióra, a fedett teherkocsik ára 5000 koronáról 400 000-re, a nyitott teherkocsik ára pedig 4500-ról 320 000 koronára emelkedett. Figyelembe véve, hogy a vasúti szerelvényeknél a különféle típusú mozdonyok, továbbá a különféle személyszállító és teherkocsik milyen hányaddal részesedtek, a tényleges áremelkedésnek megfelelőleg megállapítottuk, hogy a vasúti kocsik és mozdonyok beszerzési ára az 1912 évi értéknek 8317%-ára emelkedett. Az alépítményeknél és szerelvényeknél megállapított átlagos áremelkedés alapján megállapíthatjuk a vasutak jelenlegi tőkeértékét, mert a vasutak tőkeértékében a szerelvények 29 százalékkal, a vonal és felépítmények pedig 71 százalékkal szerepelnek. A vasutak összes tőkeértéke gyanánt 110 049 216 koronát kapunk, ami a békebeli tőkeértéknek valamivel több, mint 70-szeresét teszi.

e) *A posta-, távirtda és telefon értékét* a megmaradó Magyarország 1912. évi nemzeti vagyonában 147 536 599 koronában vettük fel. Más adatok hiányában a posta-, távirtda és telefon-berendezések mai értékét úgy állapíthatjuk meg, ha oly arányban emeljük, mint amilyen átlagos emelkedést vettünk alapul a vasutaknál, vagyis 7,029%-ot. Ez intézmény értéke gyanánt tehát 10 370 347 614 koronát nyerünk.

A közlekedési eszközöknek mai értéke tehát a következő:

Utak	13 545 828 072 korona
Hidak	4 670 117 855 korona
Vízutak	4 683 938 148 korona
Vasutak	110 049 080 216 korona
Posta-, távirtda és távbeszélő	10 370 347 614 korona
Összesen:	143 319 311 90 korona

5. Ingóságok

Az ingóságok értékét 1912. évben a nemzeti vagyonnál a tűzbiztosítások alapján is iparkodtunk megállapítani. Ezt a módszert ma azonban, amidőn a biztosított javak értéke általában véve jóval magasabb, mint amennyivel biztosításra be vannak jelentve, és a biztosító intézetek tűzkár esetében csak a tényleges biztosítás erejéig adnak kártérítést, nem lehet követni. Az ingóvagyron értékének kiszámításánál tehát teljesen mellőztük most a biztosítási statisztika segélyével való megállapítást, hanem csak azt a módszert követtük, amelyet az 1921. évi nemzeti vagyon megállapításánál az ingóságok értékmegállapítására alkalmaztunk.

a) Az ingóságok első tétele az *állatállomány*. Állatállományunknak darabszámát az 1920. évben megejtett állatösszeírás alapján ismerjük, állatfajonként a közelebbi tagozódást pedig akként eszközöltük, hogy oly százalék arányában osztottuk meg az egyes állatfajtákon belül az állatokat nemek, használati céljuk és koruk szerint, amint azt a rendelkezésre álló előbbi állatszámilási eredmények adták. Az így részletezett állatállománynál az átlagos súlyt, figyelembe véve azt, hogy a háború alatt és háború utáni rosszabb takarmányozás és hiányos abrakolás folytán állatállományunknak átlagsúlya

csökkent, az átlagsúlyokat 1911–13 évekre felvett átlagsúlyokhoz képest 10 százalékkal csökkentettük. A súlycsökkenésnek megfelelő arányban, vagyis 10 százalékban csökkentettük az állatokra az 1911–13 évekre külkereskedelmi forgalmunk kiviteli egységértékei alapján felvett átlagos egységértékeket is. Az így csökkentett egységértékeket oly arányban emeltük, mint amely arányban emelkedtek az egyes állatfajoknál az árak 1911. december végétől egész 1921. december végéig. Az így nyert egységértékkel besorozva, az egyes állatcsoportok darabszámát az alanti számítás szerint nyertük egész állatállományunknak értékét.

	Az állatok darabszáma	Átlagsúly	Összes súly q-ban	1911–13. évi érték darabonkint	Emelkedés %-ban 1911–1921	Érték darabonkint K-ban 1921-ben	Összes érték 1921-ben
<i>Szarvasmarha</i>							
Bika	18 134	427	77 432	483.—	4 015	19 368	351 219 312
Ökör	227 387	389	884 535	520.50	4 170	21 705	4 935 434 835
Tehén	850 384	313	2 661 702	391.97	3 947	15 471	13 156 290 864
Bivaly	11 235	346	38 873	265.50	3 226	8 565	96 227 775
Növendék marha	547 558	154	843 239	316.35	3 063	9 690	5 305 837 020
Borjú	316 354	82	259 410	66.91	5 273	3 528	1 116 096 912
Összesen:	1 971 052	242	4 765 191	—	—	12 664	24 961 106 718
<i>Sertés</i>							
Malac	1 217 143	7.6	92 503	13.50	4 194	566	688 902 938
Sertés	1 307 003	45.7	597 300	125.10	4 194	5 247	6 857 844 741
Összesen:	2 524 146	27.3	689 803	—	—	2 990	7 546 747 679
<i>Juh és bárány</i>							
Juh	1 005 089	25.5	256 298	26.82	7 625	2 045	2 055 407 005
Bárány	279 042	6.8	18 975	10.16	7 625	775	216 257 550
Összesen:	1 284 131	21.4	275 273	—	—	1 769	2 271 664 555
<i>Kecske</i>	20 662	21.—	4 339	17.56	7 625	1 339	27 666 418
<i>Ló</i>							
1 éven alul	93 242			443.70	2 913	12 925	1 205 152 850
1 éven felül	548 161	342	2 234 679	738.—	4 000	29 520	16 181 712 720
Vágásra szánt ló	12 012			108.—	1 105	1 193	14 330 316
Összesen:	653 415	342	2 234 679	—	—	26 631	17 401 195 886
<i>Szamár</i>	7 995	120	9 594	21.35	4 000	854	6 827 730
<i>Őszvér</i>	424	120	509	113.83	4 000	4 553	1 930 472
<i>Baromállomány</i>							
összesen:	6 461 825	—	7 979 388	—	—	—	52 217 139 458

Az itt közölt adatok kiegészítésül meg kell jegyeznünk, hogy a fenti egységárakban kifejezésre jut az az elsőrendű nagyon csekély számú tenyészanyagnak az értéke is, mely az ország állatállományának feljavítására nélkülözhetetlenül szükséges. Ily tenyészanyagként lehet venni a lóállománynál egy fél százalékot, a szarvasmarháknál (bikánál és tehénél együtt) 3/4 százalékot, a juhoknál és sertéseknél egyenként 1—1 százalékot. Ha ezt a tenyészanyagot külön is azokkal az árakkal számítanánk, mint amilyen árt ez a tenyészanyag jelenleg tényleg képvisel, kisebb hányada folytán akkor se emelkednének jelentékenyebben a fenti átlagárak. De különben sem lenne helyes e címen magasabb árakat felvenni, mert az 1911—13. évekre felvett átlagárakban nagyobb hányaddal szerepelt az említett tenyészanyag, mert ez időpontban az ország átlagos állatállományában a tenyészanyag sokkal nagyobb hányaddal volt képviselve, mint ma, amikor az állatok állagában általános hanyatlás észlelhető, s tenyészanyagunknak állandóan lényegesen csökkent azáltal, hogy a románok itteni megszállásuk alkalmával aránylag nagyobb mennyiségű értékes tenyészállatot vittek el.

b) *A mezőgazdasági holtleltárnak*, vagyis különféle áru- és anyagkészleteknek, továbbá mezőgazdasági gépek értékének megállapításánál ugyanazt az eljárást alkalmaztuk, mint az 1912. évi nemzeti vagyon felbecsülésénél. A termény- és anyagkészlet címén 1921. évi mezőgazdasági bruttótermelésünk értékének egyharmadából, 76 155 161 583 koronából indultunk ki. Ez értékösszeget azonban, figyelembe véve azt, hogy a háború és forradalmak folytán a mezőgazdasági termékek készletében, továbbá más anyagkészletben is, általános csökkenés állott be, leszállítottuk oly arányban, mint amely hányaddal csökkent az 1912—13. évek átlagában a mezőgazdasági termelés mennyisége az 1921. évi mezőgazdasági termelés mennyiségéhez. Az 1912—13. évek átlagában mezőgazdasági termelésünk mennyisége 345 852 564 q volt, 1921-ben pedig 232 154 514 q, az átlagos csökkenés tehát 32,87 százalékot tesz. E hányaddal redukálva az 1921. évi mezőgazdasági bruttótermelésnek egyharmadát mezőgazdasági termény- és anyagkészlet értékeként 51 122 959 970 koronát vettünk fel. Mezőgazdasági gépek értéke 1912. évi nemzeti vagyonban a megmaradó Magyarországra nézve 243 570 105 koronával állapított meg. A háború, majd a forradalmak alatt, később pedig az óriási drágaság miatt az utánpótlás és kiegészítés mezőgazdasági gépeinknél nem történhetett a rendes arányban. Figyelembe véve azt a kárt is, melyet a román megszállás okozott, s amely a békebeli koronákban kifejezve körülbelül 9 millió koronát tett a mezőgazdasági gépeknél, a mezőgazdasági gépek állományában 25 százalék csökkenést kellett alapul venni. A mezőgazdasági gépek átlagos értéke 1913-ról 1921-re külkereskedelmi forgalmunk behozatali adatai alapján 9,184 százalékkal emelkedett. A 25 százalékos csökkenés figyelembevételével megállapított 182 677 579 koronát, ezzel az arányszámmal emelve mezőgazdasági gépeink értékét 16 777 108 855 koronában tehetjük fel. Mezőgazdasági holtleltárunknak értéke tehát együttevve nemzeti vagyonunkat 67 900 825 koronával gyarapítja.

b) *A gyárakban és ipartelepeken lévő árak*, *segédanyagok* készletei, továbbá a gyári berendezések értékének megállapításánál a következő módszert követtük: az 1912. évi nemzeti vagyonban a megmaradó Magyarországra az ipari leltár értéke címén 348 610 523 korona volt felvéve. A háború alatt ipari termelésünk lényegesen emelkedett különösen az által, hogy a háború vezetéséhez szükséges anyagok előállítására rendezkedett be. Ipari leltárunk értéke tehát a gépek beszerzése és az anyagkészleteknek kiegészítése folytán majdnem kétszeresére emelkedett a békebeli állapothoz képest. Ipari leltárunk értékét

tehát a háború befejeztével 697 221 046 koronára kell becsülni. Viszont a román megszállás lényeges károkat okozott, a románok által elvitt ipari leltárunkban a gépek, áruk és nyersanyagok értéke 320 millió békebeli koronának felel meg. Ipari leltárunknak értéke tehát a román megszállás után 377 221 046 koronát képviselt. A román megszállás óta gépeknek javítása, az elromlott gépeknek kicserélése nemigen eszközöltetett, az anyag és készárú készlet pedig a termelés csökkenése folytán jóval kisebb volt, úgyhogy e címen 20 százalékot leszámítva, a mostani ipari leltár értékének megállapításánál 301 776 837 koronából indulhatunk ki.

Az ipari leltárnál az 1913. évi adatok szerint a gépek és gyári berendezések értékére 68, anyagokra és árukra 32 százalék esik. A gyári berendezések értékelkedését 1913-ról 1921-re olyan arányban vettük, mint amilyen arányban a gépek (: mezőgazdasági gépeken kívül :) átlagos értéke külkereskedelmi forgalmunk behozatalával emelkedett, vagyis 10 765 százalékkal. Az anyagok, áruk és egyéb készletek értékelkedésére 8 772 százalékot számítottunk, amely hányad megfelel annak az átlagos emelkedésnek, melyet külkereskedelmi forgalmunk behozatalánál a gyártmányok és félgyártmányok átlagos értéknövekedésében látunk. Fenti arányok és áremelkedések figyelembevételével az ipari leltár átlagos áremelkedését 10 127 százalékban megállapítva és a 301 776 837 koronát ezen arányban emelve, ipari leltárunknak értékeként 30 560 940 283 koronát állíthatunk a nemzeti vagyona.

d) *Az állami ingóvagyonnál*, mely különféle felszerelésekből, anyagokból, bútorokból áll, az 1912. évi nemzeti vagyonnal megmaradó Magyarországra 210 978 994 koronát vettünk fel. E vagyontárgyaknál is utánpótlás hiánya és kopás címén 25 százalékot levonva, a háború előtti értékben 158 234 245 koronát kapunk. E leltári tárgyak áremelkedésére 10 127 százalékot – az ipari leltár átlagos emelkedését – vettük fel, mert az állami ingóvagyonnak jelentékeny részét az állami üzemekben lévő gyári berendezés és készlet teszi, a hivatalokban levő felszereléseknek, továbbá az állami mezőgazdasági üzemekben lévő gépeknek és anyagkészletnek átlagos értéke is leginkább megközelíti az ipari leltárnál észlelhető áremelkedést. A fenti 158 234 245 koronát, tehát 10 127 százalékkal emelve, az állami ingóvagyon értéke 16 024 381 991 koronával járul hozzá a nemzeti vagyonhoz.

e) *A háztartási ingóságok*, vagyis mindennemű házikészlet, bútorok, fehérneműek, ékszerek stb. az 1912. évi nemzeti vagyonból a megmaradó Magyarországra 745 231 662 korona esik. A háború, majd a forradalmak és végül az általános drágaság folytán a háztartási ingóságokban és különösen a ruházatokban, fehérneműekben az utánpótlás lényegesen csökkent, úgyhogy e címen 25 százalékkal kell csökkenteni a háztartási ingóságok értékét, úgyhogy a régi értékben kifejezve a háztartási ingóságok értéke 558 923 746 koronát tesz. A háztartási ingóságoknak értékelkedését a leghelyesebben úgy tudjuk kifejezni, ha oly arányban emeljük, mint amilyen arányban emelkedett a gyártmányoknak átlagos értéke külkereskedelmi forgalmunk behozatalában 1911-ről 1921-re, vagyis 13 243 százalékkal. A háztartási ingóságok értéke tehát 74 018 271 683 koronát tesz.

f) *Az árukészlet* a nemzeti vagyonban 1912-ben megmaradó Magyarországra 1 179 911 741 koronában állapított meg. A háború alatt, továbbá a forradalmak alatt az árukészlet a kereskedői üzletekben lényegesen csökkent. A román megszállás folytán az árukészleteinkben szintén meglehetősen csökkenés állott be, a mostani drágaság mellett pedig kereskedőink sokkal kisebb készleteket tartanak, mint békeévekben, úgyhogy nem

túlozunk akkor, ha árukészletünk mennyiségét 50 százalékkal becsüljük kisebbre, mint 1912. évben volt. Az 50 százalékos csökkenésnek megfelelőleg a megmaradó Magyarország árukészleteként felvett összeget redukálva s az így nyert összeget az áruknál beálló értékemelkedésnek megfelelően oly arányban emelve, mint ahogy a gyártmányok átlagos értéke a külkereskedelmi forgalmunk behozatalában 1913-ról 1921-re növekedett, vagyis 13 243 százalékkal, az árukészletünk 78 127 829 510 koronával gyarapítja nemzeti vagyonunkat. Az ingójavak összesen nemzeti vagyonunkban a következő értékkel szerepelnek:

a) állatállomány	52 217 139 458 K
b) mezőgazdasági holtleltár	67 900 068 825 K
c) ipari leltár	30 560 940 283 K
d) állami ingóvagyon	16 024 381 991 K
e) háztartási ingóságok	74 018 271 683 K
f) árukészlet	78 127 829 510 K
<hr/>	
Összesen:	318 848 631 750 K

6. Követelések és tartozások a külfölddel szemben

Külföld elleni követeléseket a nemzeti vagyonhoz hozzá kell venni, viszont a külföldi tartozásokat abból le kell vonni, és így fogjuk megkapni a tiszta nemzeti vagyon értékét.

a) *Magyarországnak külfölddel szemben való követelése* a nemzeti vagyon megállapításánál két tételből áll, éspedig elsősorban azokból a külföldi értékpapírokból, amelyek magánosok, hitelintézetek és a biztosító társaságok tulajdonában voltak. Feltételezve, hogy az értékpapíroknak háború előtti álladékaiban változás nem állott be, e címen úgy, mint az 1912. évi nemzeti vagyon megállapításánál, 112 821 860 koronát veszünk fel. Értéknövekedésként itt nem veszünk semmit számba, mert külföldi értékpapírjaink nagy részét osztrák értékek tették, ezeknek csökkenése pedig ellensúlyozza azt az értéket, mint amennyivel az egyéb külföldi értékpapírok koronánknak romlása folytán emelkedtek. A második tétele a külföldi követeléseinknek az a csekély jelzálogkölcson, melyet hazai intézeteink külföldi ingatlanokra adtak és melyet úgy, mint az 1921-es évben, 60 166 koronában állapíthatunk meg. Megmaradó Magyarországnak követelése tehát összesen külfölddel szemben 112 882 026 koronát tesz.

b) A csekélyebb külföldi követeléssel szemben igen nagy összeget tesznek *külfölddel szemben fennálló tartozásaink*. Külföldi követeléseknek legjelentékenyebb tétele a külföldön lévő *állami kölcsönök* tőkeértéke. Magyar államadósság 1914. július 28. állapot szerint 6 971 818 915 koronát tett ki tőkeálladékaiban, melyből 62,45 százalék volt külföldön elhelyezve. Az államadósságok kamataira a jóvátételi bizottságoknak az államadósságot felosztó albizottsága által leendő felosztásáig az 1921–22. évi költségvetésben 132 144 671 korona irányoztatott elő. Ez összegből aranyban, vagy külföldi értékben fizetendő összegre 42 448 340 korona, papírkoronában teljesítendő fizetésekre 89 696 331 korona esik. A placírozás és új szelvényívek kiadása alapulvételével az aranyban vagy külföldi értékben teljesítendő külföldi fizetésekre 40 448 340 arany-

korona, a papírkoronában teljesíthető külföldi fizetésekre pedig 56 572 041 korona esik. Az aranyban, vagy külföldi valutában teljesítendő fizetésekre tehát 5 115 076 360 koronára lenne szükség, hozzászámítva ahhoz az 56 572 041 papírkoronában teljesíthető fizetést, a szelvényt szolgálathoz tehát összesen 5 171 648 401 korona lenne szükséges. Ez összeghez hozzá kell venni még 431 808 000 koronát, melyet az osztrák-magyar államvasúttársaság Magyarország vonalai megváltásából kifolyólag az évi 6,5 millió aranyforintnyi részösszeg után a vasútvonalhossz arányában kell fizetni. Az évenként összesen fizetendő kamatok tehát 5 603 456 401 koronát tesznek, ami 4 százalékos tőkésítés mellett 140 086 410 025 korona tőkének felel meg. Hozzászámítva még a háború alatt és után felvett állami tartozási tőkék álladékat, amely 1921–22 évi állami költségvetés szerint 1 445 806 500 márka, 2 003 000 dollár, 200 000 font sterling és 21 900 000 korona, vagyis a zürichi 0,75 paritás alapján átszámítva 5 732 284 770 korona. Ez összegnek figyelembevételével tehát az összes állami kölcsönöknek külföldön elhelyezett tőkeálladéka 145 818 694 795 koronát tesz ki, mely összeget egy tételben kell a nemzeti vagyonnál külföldi tartozásként számba venni.

További tartozási tételt képez azon járuléktőke összeg, melyet *Ausztria államadósságai, kamatai fedezésére* fizetünk. A járuléknak tőkésített összege 1 348 886 462 korona, mely összegből a megmaradó Magyarországra anélkül, hogy számításaink más vonatkozásban precedensül szolgálhatnának, az 1921/22. évi költségvetésünkben felvett járulékoszegnek megfelelőleg 40 százalékot veszünk fel, tartozásunk e címen 539 554 585 koronát tesz.

Elég jelentékeny külföldi hitelezőknek tőkekövetelése a *magyar hitelintézetek által kibocsátott záloglevelek és községi kötvények* címén. A hitelintézetek által forgalomba hozott ily címletekből külföldön 2 135 908 850 korona volt. Ez összeg egészében a megmaradó Magyarország terhére esik. minthogy ily címleteket kibocsátó intézetek majdnem kivétel nélkül a fővárosban vannak. A hitelintézetek fenti címleteiből 292 826 000 francia frankra, 40 191 200 svájci frankra, 51 590 angol fontra szóló címlet van forgalomban és ezekből 75 százalék külföldön van elhelyezve. A külföldi valutára szóló címletek a 75-ös zürichi paritás szerinti értéke 17 736 546 666 koronát tesz, kétszeres számbavétel elkerülése céljából a külföldön elhelyezett címleteknek értékéből levonom a külföldi valutákban lévő címleteknek háború előtti koronákban kifejezett értékét, vagyis 250 691 608 koronát s az így nyert összeghez hozzáadva a fenti 17 736 546 666 koronát, megkapjuk azt az összeget, 19 621 764 008 koronát, mely a hitelintézetek által külföldön elhelyezett záloglevelek és községi kötvények mai tőkeértékének megfelel.

Külföldi tőketartozásoknak egy részét képezik azok a *magyar helyiérdekű vasutak és társasági vasutak elsőbbségi kötvényei és részvényei*, amelyek külföldön voltak elhelyezve. E címleteknek értéke 1912. évi nemzeti vagyonnál 379 984 706 koronában állapítottatott meg, s minthogy abból valószínűleg ezek állagában nagyobb változás nem történt és a külföldi valutában teljesítendő fizetések összege nem volt megállapítható, ezt az összeget állítjuk be e címen a tartozások rovatába.

Az ipari részvénytársaságok részvényei és kötvényeiből külföldön elhelyezett címletek értéke 1912. évben a nemzeti vagyonnál 189 998 305 koronát tett és minthogy ezek állaga meg nem állapítható, ezt az összeget állítottuk be a tartozások rovatába.

A hitelintézetek részvénytőkéjéből majdnem kizárólag budapesti hitelintézetek részvénytőkéje van külföldön elhelyezve, és ez az összeg az 1912. évi nemzeti vagyonban 356 665 820 koronát tett. E tartozás állagában változás a hitelintézetek részvénytőkéjének emelése és a részvények árfolyamának emelkedése folytán történt ugyan, de a megközelítő adat hiányában a régi összeget vettük itt is számításba.

Idegen tőke van még befektetve az osztrák hitelintézetek által engedélyezett jelzálogkölcsönök alakjában. A jelzálogkölcsönök állagában változás alig állott be s úgy mint az 1912. évi nemzeti vagyonban, 269 123 931 koronában vesszük fel.

A megmaradó Magyarország terhére vétetett teljes összegében azok a külföldön elhelyezett sorsjegyek értéke, amelyek 1912. évi nemzeti vagyon becslésében 8 292 580 koronát képviseltek.

Jelentékeny összeget tesznek azok a fizetési kötelezettségek, amelyek a háború folyamán törleszthetők nem voltak. Ez összegeket a békeszerződés értelmében abban a valutában kell megfizetni, amiben annak idején a kölcsönügylet kontraháltatott és ezenkívül a háború előtt és alatt esedékessé vált koronartartozást is az illető államok valutájában a háború előtti paritás alapulvételével kell kifizetni. A mai Magyarország területén működő 28 nagyobb pénzintézetnek a volt ellenséges külfölddel szemben a háború előtt és alatt lejárt tartozásai 1921. december 31-én a 75-ös zürichi jegyzés figyelembevételével a következők voltak:

Külföldi tartozás	Átszámítási kulcs	Korona értékre átszámítva
1 532 635 font st.	1 font st. —	3 010,70 K
40 566 dollár	1 dollár —	688,— K
167 744 495 fr. frank	1 fr. frank —	61,93 K
998 200 belga frank	1 b. frank —	57,63 K
843 563 lei	1 lei —	4,99 K
22 000 dinár	1 dinár —	7,48 K
1 732 258 márka	1 márka —	2,58 K
590 000 lira	1 lira —	34,40 K
525 000 holl. forint	1 holl. frt. —	258,06 K
50 410 569 magyar korona a fenti font és francia frank arányában átszámítva		4 104 899 806
Összesen:		19 357 677 215
A tartozásokból levonásba hozandó 763 400 font-sterling követelés		2 298 368 000
Tiszta tartozás		17 059 309 215

Ebben az összegben nem foglaltatnak bent a többi pénzintézetek külföldön lejárt tartozásai, valamint nem állnak adatok rendelkezésünkre a semleges és volt szövetséges országokkal szemben fennálló tartozásokról. Ezeket azonban adatok hiányában számitáson kívül hagyjuk.

Számbaveendők még a *magánosok külföldi tartozásai*, melyek megközelítőleg 1 000 000 font sterlinget és 47 000 000 francia frankot tettek ki. Semleges és volt szövetséges országokban fennálló tartozásokat adatok hiányában itt is számításon kívül hagyjuk. E tartozások átszámítva a 75-ös zürichi paritás alapján mintegy 6 000 000 000 koronát tesznek. Levonva a tartozásokból 236 600 font sterlinget, vagyis 712 332 000 koronát a fennálló követelésekre, marad tényleges tartozásként 5 287 668 000 korona.

Végül számításba veendők még *Budapest székesfővárosnak külföldi kölcsönei*, amelyek idegen valutákról szólnak. Ezeknek 1922. január 31-én levő álladékát átszámítva mai koronaértékre az alant feltüntetett összeget kell még a tartozási összegbe felvenni:

Angol fontban	3 813 618 á	3 010,70 korona	–	11 481 659 713 K
Francia arany frankban	133 395 272 á	133,33 korona	–	17 785 591 616 K
Belga arany-frankban	8 019 141 á	133,33 korona	–	1 069 192 070 K
Svájci frankban	6 225 831 á	133,33 korona	–	830 090 047 K
Hollandi arany forintban	1 695 691 á	258,06 korona	–	437 590 010 K
Német birodalmi márkában	107 494 031 á	2,58 korona	–	277 334 600 K
Összesen:				31 881 458 065 K

A nemzeti vagyon tartozási tételei tehát a következők:

Külföldön elhelyezett államkölcsönök tőkeértéke és háború utáni államadósság	145 818 694 795 K
Hozzájárulás az osztrák államadóssághoz	539 554 585 K
Záloglevelek és községi kötvények	19 621 764 008 K
Vasúti elsőbbségi részvények és kötvények	379 984 706 K
Ipari részvénytársaságokba befektetett külföldi tőke	189 998 305 K
Hitelintézetekbe befektetett külföldi tőke	356 665 820 K
Külföldi intézetek által folyósított jelzálogos kölcsönök	269 123 931 K
Sorsjegyek	8 292 580 K
Pénzintézetek külföldi tartozásai (a semleges és szövetséges államokban fennállókon kívül)	17 059 309 215 K
Külföldi magántartozások (a semleges, és szövetséges államokban fennállókon kívül)	5 287 668 000 K
Budapest székesfőváros tartozása	31 881 458 065 K
Összesen:	221 412 514 010 K

A nemzeti bruttó vagyonból a 221,4 millió korona tartozásokat levonva a nemzeti tiszta vagyonként 853,9 millió koronát nyerünk. Arra nézve, hogy a nemzeti vagyonnak egyes tételei miként oszlanak meg, az alanti táblázat nyújt tájékoztatást. (Lásd következő oldalon.)

A számítások szerint a megmaradó Magyarország bruttó nemzeti vagyona, mely 1912. évi adatok szerint 20 milliárd koronát tett, jelenleg 1,075 milliárd koronát képvisel. Becsléseinkben mindenkor azt az alapot kívántuk megtalálni, amely legalkalmasabb arra,

	Érték koronákban	%-ban
I. Földbirtok	491 010 274 602	45,66
II. Bányák és kohók	54 615 687 859	5,08
III. Épületek	67 399 186 690	6,27
IV. Közlekedési eszközök	143 319 311 905	13,33
V. Ingó javak	318 848 631 750	29,65
VI. Külföldi követelések	112 882 026	0,01
Összes bruttó nemzeti vagyon	1 075 305 974 832	100,00
Tartozás a külfölddel szemben	221 412 514 010	
Tiszta nemzeti vagyon	853 893 460 822	

hogy konkrét adatok hiányában a leghívebben tükrözzék vissza az egyes vagyontárgyaknak tényleges értékét. Az egyes vagyontárgyak értéknövekedésénél meglehetősen eltérő arányok is bizonyítják, hogy a pozitív adatok hiánya folytán előálló eltolódásokon kívül számításainknál általában véve helyes irányt követtünk, amidőn az egyes vagyontárgyak csoportját külön-külön értékeltük. A százalékos értéknövekedés a nemzeti vagyon főbb csoportjainál az 1912. évről az 1921 december hó végéig a következő volt:

	Megbecsült érték		Százalékos emelkedés
	1912-ben millió koronákban	1921-ben 0,75 zürichi paritáson	
1. Földbirtok	7 236	491 010	6 786
2. Bányák	916	54 616	5 962
3. Épületek	4 533	67 399	1 487
4. Közlekedési eszközök	2 125	143 319	6 744
5. Ingóságok:			
a) élőállatok,	1 422	52 217	3 672
b) mezőgazdasági gépek, mezőgazdasági egyéb leltár	777	67 900	8 739
c) ipari leltár	349	30 561	8 757
d) államvagyon	211	16 025	7 595
e) háztartási ingóságok	745	74 018	9 935
f) árukészlet	1 180	78 128	6 621
Ingóságok általában	4 684	318 849	6 807
6. Követelések	113	113	–
Összes bruttó nemzeti vagyon	19 607	1 075 306	5 484
7. Tartozások	5 034	221 413	4 398
Tiszta nemzeti vagyon	14 573	853 893	5 859

Az itt felsorolt adatok kétségkívül bizonyítékot nyújtanak arra nézve, hogy a nemzeti vagyon alkotó részeiben az értéknövekedés igen nagy kilengéseket mutat, nemcsak azért, hogy alkotórészek hányada igen eltérő, hanem mert azok értéknövekedése is erősen változó. Így az ország mezőgazdasági termelésének alkotó részeinél a földbirtok értékének növekedése jóval nagyobb, mint az élőállatoké, viszont a mezőgazdasági holtleltaré erősen felülmúlja a földbirtok értéknövekedését.

Az ország gazdasági élete szempontjából kétségbevonhatatlan tényként megállapítható azonban az, hogy gazdasági életünk és termelési rendünk megrendítése nemzeti vagyonunkat is súlyosan érintette, mert nemzeti vagyonunk értéknövekedése egyáltalában nem áll arányban pénzünk értékének zuhanásával.